

Sveriges största tidning om nykterhet, alkohol och andra droger

accent

Nº2 2022

En tidning från
IOGT-NTO

Jennie Claesson
”Jag var själv väldigt
fördömande. Sedan
gick jag och tog
mina droger.”

Skilda världar

Miljontapp för IOGT-NTO-rörelsen • **Demokratifest** i Rosengård • **Uppställning** för Ukraina • **Tema** Drogtester i gymnasieskolan • **Skaparglädje** som smittar

PLUS

Kamrattstöd med
själ och hjärta

HÅLLER DU MED?

Exakt den frågan...

...kommer vi tillsammans ställa till människor vi möter på gator och torg, på gårdsfester eller i föreningslokalen under Folknykterhetens vecka 2022!

Folknykterhetens vecka - startskottet på IOGT-NTO:s valkampanj

Under vecka 21 (23-29 maj) firas traditionsenligt Folknykterhetens vecka, och i år storsatsar vi för att med gemensamma krafter mobilisera lokalt och nationellt kring tre specifika valfrågor. För är det valår så är det, och med kraften som bara en (snart) 143-årig folkrörelse kan uppbringa så knuffar vi upp alkoholfrågorna på den politiska dagordningen.

Du behövs!

Läs mer på webben om hur du kan engagera dig under Folknykterhetens vecka. Scanna koden eller gå in på iogt.se/medlemssidor

Innehåll #2 2022

Lars Lerin värvades när han besökte IOGT-NTO:s skapande verkstad, och fick en tröja av Magnus Ekberg.

Foto: Simone Syverson

Ledare

- 4 **"Engagemang för framtiden"**

Politik

- 6 **Alkoholpolitiken ska utvärderas.** Beslutet röstades igenom av en oenig riksdag.
- 8 **Alkoholvänliga ändringar** har införts i EU:s cancerplan.
- 9 **Narkotikapolitiken utreds.** Avkriminalisering av eget bruk omfattas inte.

Forskning

- 18 **Drogvanor** Allt färre svenskar dricker alkohol.
- 20 **Kommentaren** Sanningen vårt gemensamma ansvar.
- 21 **Forskaren** Martin Kåberg har fått fyra miljoner kronor för att forska om naloxon.

I rörelse

- 48 **IOGT-NTO:s budget** krymper med 40 procent.
- 49 **Medlemmen** Midia Nori har alltid värvarblocket med sig.
- 52 **Ring en medlem** - föreningens framgångsrecept i Drömmen.
- 53 **Nystartat kamratstöd** med både själ och hjärta.

Reportage

- 10 **Kriget i Ukraina** Så engagerar sig IOGT-NTO:s medlemmar.
- 12 **Jennie Claesson** IOGT-NTO-medlem som både varit hemlös och gjort karriär.
- 22 **Jytte Guteland**, EU-parlamentariker om alkoholkulturen- och politiken i EU.
- 24 **Demokrati-** och jämställdhetsfest i Rosengård lockade många.
- 30 **Tema** Drogtester i skolan. Accent besökte Hushags-Erikslundsgymnasiet i Borlänge.
- 40 **Skaparglädje som** smittar i Karlstad.
- 46 **I fokus** IOGT-NTO i siffror.
- 54 **Nykter klubbscen** Tre klubbprofiler om hur de fixar bästa nyktra klubben.

Ordföranden

- 56 **Lucas Nilsson** Ideellt engagemang bygger demokratin.

Foto: Emil Malmberg

24 Demokratifest sammanförde somaliska och kurdiska kvinnor på internationella kvinnodagen.

"Jag hade två helt skilda personligheter."

Jennie Claesson, kommunalråd i Uppsala. Sid 12

Foto: Maria Hanson

30 Tema Drogtester i skolan. Accent besökte Hushags-Erikslundsgymnasiet i Borlänge.

Engagemang för livet

Nycterhetsrörelsen har en lång och framgångsrik historia av att engagera, mobilisera, och organisera för att driva förändring och utveckling. I drygt 140 år har IOGT-NTO utmanat inte bara alkohollagen, utan även bristen på demokrati (till exempel när det gällde kvinnlig rösträtt). Solidaritet med alla som skadas av alkohol och andra droger är folkrorelsens grundfundament, tillsammans med demokrati och nykterhet – vilket IOGT-NTO:s nyöppnade kamratstöd Själ & hjärta i Norrköping är ett av många bevis på, sidan 53.

Förutom ett varmt hjärta krävs både beslutsamhet och handlingskraft. Egen-skaper som behövs mer än någonsin i samhället. Med ett brutalt anfallskrig in på knutarna visar IOGT-NTO-rörelsen (liksom när det gällde flyktingkrisen 2015) förmåga att snabbt mobilisera och organisera flyktingmottagande, sidan 10. I skuggan av storpolitiken tar IOGT-NTO i Växjö tydligt ställning när de hävdar rätten att inte hyra ut samlingslokalen till ett parti som inte delar rörelsens värdegrund, sidan 51. Ett tydligt ställningstagande ett valår då demokratin är i skottgluggen på allt flera håll i världen.

Ulrica väljer

- **För IOGT-NTO:s** förbunds-ordförande Lucas Nilssons tänkvärda 1 aprilkampanj på Facebook *Sluta ha kul*. Inte en dag för tidigt!
- **I samma anda verkar** ”pessimist-konsulten” Ronny Eriksson med mottot Det är aldrig för sent att ge upp. Så det går lugnt att vänta.

För IOGT-NTO-rörelsen blir 2022 ett år av omställning då pengar ska sparas. Vad det kommer att innebära i praktiken är i skrivande stund oklart, men i stora drag har förbundsstyrelsen beslutat om en plan, sidan 48. För Accents del innebär det att medlemstidningen efter nyår blir en ren webbtidning. Vi hoppas förstås att du fortsätter att läsa oss där! Du som inte redan får Accents nyhetsbrev i din mejl på fredagar kan registrera dig för en prenumeration på accentmagasin.se/nyhetsbrev. Välkommen!

Ulrica Ambjörn chefredaktör

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO.
Pressläggning: 8 april
Nästa nummer: 23 juni

Ulrica Ambjörn
Chefredaktör och ansvarig utgivare
073-372 62 51
ulrica.ambjorn@iogt.se

Eva Ekeröth
Reporter
073-372 62 50
eva.ekeroth@iogt.se

Layout och produktion
Spektra

Omslag
Foto: Peter Cohn

Bildbehandling
Fernando Medina/Spektra

Adress Accent, Box 12825, 112 97 Stockholm
Mejl accent@iogt.se
Webbplats www.accentmagasin.se
IOGT-NTO:s förbundsansli
Tel: 08-672 60 00, Besöksadress: Gammelgårdsvägen 38, Stora Essingen, Stockholm, www.iogt.se
Annonsbokning accent@iogt.se
Tryck Stibo, Katrineholm.
Obeställt material Tidningen svarar inte för insända, obeställda texter och bilder, samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material.
Lagring Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll.
ISSN 0345-0406.
Medlem i Sveriges Tidskrifter.

Adressändring
medlemsservice@iogt.se
08-672 60 38

Prenumeration
08-672 60 38
prenumeration@iogt.se
295 kr/år

Röster

Namnfrågan väcker känslor

Namnet IOGT-NTO var en kompromiss när de två nykterhetsorganisationerna IOGT och NTO 1970 slogs samman och namdebatten drog ut på tiden. Sedan dess har frågan regelbundet dykt upp på förbundets kongresser. Vid den senaste kongressen 2021 beslutades att frågan ska utredas.

I nummer 1 av Accent 2022 publicerades två inlägg som argumenterar för olika namnalternativ: IOGT och Movendi Sverige. När Accent sedan efterfrågade läsarnas åsikter gick debatten hög. På Instagram var det vanligaste svaret att det nya namnet bör vara IOGT. På andraplats kom förslagen Sober och Nykterhetsrörelsen, och enskilda följare föreslog alternativen Movendi Sverige, Svenska nykterhetsförbundet, NTO, Svenska Godtemplarorden och Nykterhetsfolket.

I IOGT-NTO:s diskussionsgrupp på Facebook engagerades många av frågan. Även här var det vanligaste förslaget att stryka NTO ur namnet och bara heta IOGT. Men många ifrågasatte också nödvändigheten av att överhuvudtaget byta namn. Många oroar sig över kostnaden ett namnbyte kan föra med sig och att varumärket förloras. ”Ett byte kostar pengar och behov av att skapa nya förhållanden hos allmänheten,” skriver till exempel Håkan Karlsson, ordförande för Majblomman i Norrköping. Men det finns också medlemmar som ser det som en nödvändighet att byta namn.

Ur Accent nr 1 2022

”Bara för att man ha en lång historik behöver det inte spegla namnet, det kan vara en nackdel att man identifierar sig med ett namn med gamla anor också,” skriver Rickie Hampshire från föreningen Vildvuxen.

Att dagens namn från början var en förkortning, som idag inte står för något, är också en fråga som diskuteras. ”Är det verkligen ett problem att IOGT-NTO inte står för någon särskild förkortning längre? Det är ett etablerat varumärke som folk känner till. Vem vet till exempel ens vad LO står för? Ingen typ. Men alla vet ju vad LO är,”

skriver Angelica Ogland, chefredaktör för Ungdomens nykterhetsförbunds, UNF, tidning Motdrag.

Elin Lundgren, riksdagsledamot och tidigare generalsekreterare för UNF, efterfrågar en undersökning som tar reda på hur väl etablerat IOGT-NTO är som varumärke i svenskarnas medvetande. ”Vad säger en fräsch undersökning om kännedomen om oss och vårt namn? I vilka olika målgrupper? Det tycker jag väger in. Ett etablerat namn är dumt att kasta bort. Men viktigast är vad vi är bakom namnet,” skriver hon. Jens Wingren

Skriv till oss!
accent@iogt.se eller
Box 12825, 112 97
Stockholm

Du läser väl vårt nyhetsbrev?

Distribueras varje fredag till din mejlbox. Prenumerera kostnadsfritt på accentmagasin.se/nyhetsbrev så missar du inga nyheter.

”Om slaveriet var motorn för den europeiska ekonomin så var droger drivmedlet.”

Historikern **Daniel Berg** i essän Ett välstånd byggt på berusning, tidning- en Alkohol & narkotika.

Mest läst i år på accentmagasin.se

Foto: Svt

- 1 Lars och Junior om vägen ut ur beroende
 - 2 ”En upplevelse för livet”
 - 3 Systembolaget slutar sälja rysk alkohol
 - 4 Kuggavik ska säljas – gården hoppas på lösning
 - 5 ”Vi kan få bort hemlösheten – om viljan finns”
 - 6 IOGT-NTO-medlemmar på väg till Ukraina
 - 7 Långsiktiga effekter okända
 - 8 Budgeten krymps med 40 procent nästa år
 - 9 Omstart för Tollare folkhögskola
 - 10 Lägre intäkter kräver omfattande omställning
- + Accentmagasin.se

Alkoholpolitiken ska utvärderas

En utvärdering av alkoholpolitiken har röstats igenom av en oenig riksdag. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet reserverade sig.

TEXT Eva Ekeroth

Utvärdering Att narkotikapolitiken ska utvärderas diskuteras flitigt. Att det nyligen beslutats att även alkoholpolitiken ska genomgå en liknande utvärdering har nog inte lika många noterat. Ursprunget till förslaget är främst en motion från en grupp moderata riksdagsledamöter:

”En bred utvärdering är, menar vi, nödvändig för möjligheten att utveckla alkoholpolitiken utifrån såväl ett folkhälso- som näringsperspektiv.”

Det var inget enigt utskott som lade fram förslaget. Såväl Socialdemokraterna, s, som Vänsterpartiet, v, Liberalerna, l, och Miljöpartiet, mp, reserverade sig med motiveringen att ”den svenska politiken är väl förankrad och fyller sin funktion, vilket den minskande totalkonsumtionen, minskade berusningsdrickandet och

”Den svenska politiken är väl förankrad och fyller sin funktion.”

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Liberalerna, Miljöpartiet

att färre unga dricker alkohol är tydliga tecken på”.

Stödet från Sverigedemokraterna, sd, och Kristdemokraterna, kd, räckte dock för att få igenom förslaget i riksdagen.

– Med tanke på att vi bedömer att det finns delar också inom alkoholpolitiken som kan förbättras, inte minst inom det preventiva arbetet och för att stödja barn som far illa när vuxna dricker alkohol, så menar vi att det är rimligt att även se över och utvärdera alkoholpolitiken, skriver Pia Steensland, kd, i ett mejl till Accent.

Även om KD har rätt i sin bedömning att mycket kan bli bättre så är ändå alkoholpolitiska åtgärders effektivitet för folkhälsan redan genomlysta av forskare världen över, och väl kända. En utvärdering kan dock innebära att det inte blir de förbättringar ur folkhälsoperspektivet som Pia Steensland hoppas på, utan att det i stället blir näringslivet som får se sina önskemål förverkligas. Världens samlade alkoholforskning imponerar nämligen inte på Moderaterna, m. I sin motion hänvisar m till den hårt kritiserade rapporten *Synd och skatt*, som nationalekonomen David Sundén skrev för Expertgruppen för studier i offentlig ekonomisk räkning. I den hävdas att svensk alkoholpolitik fungerar dåligt, att monopolen bör avskaffas och marknaden avregleras.

Förutom utvärderingen av alkoholpolitiken tog riksdagen samtidigt beslut om att reglerna för serveringstillstånd ska ses över, i syfte att göra dem enklare. Ett krav som länge framförts av branschorganisationen Visita och som även fått stöd av Tillväxtverket. Hela nio riksdagsmotioner föreslog i höstas att kravet på att ha eget kök i anslutning till serveringslokalen för att få serveringstillstånd skulle tas bort.

Fakta

- ▶ I betänkandet har socialutskottet tagit ställning till cirka 120 yrkanden från den allmänna motionstiden.
- ▶ Nästan alla yrkanden avlogs, men en utvärdering av alkoholpolitiken fick tillräckligt stöd.
- ▶ S, V, L och MP reserverar sig mot förslaget att utvärdera alkoholpolitiken.
- ▶ Socialutskottet stödde inte förslaget att slopa matkravet för serveringstillstånd. Ledamöter från SD, M, L och C reserverade sig dock och fick gehör för det av riksdagen.
- ▶ Även förslaget att en analys av insatser som andra länder gjort för att minska narkotikadödligheten tas med i utvärderingen av narkotikapolitiken röstades igenom.

Karolinska sågar gårdsförsäljning

Gårdsförsäljning Att införa gårdsförsäljning skulle rimma illa med det svenska detaljhandelsmonopolet på alkohol och ”kraftigt minska trovärdigheten i vår syn på tillgänglighetsbegränsning som viktigt alkoholpolitiskt instrument.” Det skriver Karolinska institutet, KI, i sitt remissvar på betänkandet *En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker*.

Jens Wingren

Foto: Kristian Pohl, Regeringskansliet

Besvikelse över strategi

ANDTS-strategi Med den nya strategin vill regeringen sätta ANDTS-frågorna (alkohol, narkotika, dopning, tobak, spel) högt på agendan, säger socialminister Lena Hallengren i ett pressmeddelande. Målet är att minska skadorna som orsakas av droger och spel om pengar. Sju delmål handlar bland annat om att skydda barn och unga, begränsa tillgången till droger, se till att det finns vård, behandling och tidiga insatser för den som missbrukar, samt ett fungerande förebyggande arbete och internationellt samarbete kring drogrelaterade frågor. Men budgeten för det förebyggande ANDTS-arbetet ligger kvar på 96 miljoner kronor, en halvering sedan 2018. Såväl IOGT-NTO som Narkotikapolitiskt center, NPC, är besvikna över att inte beloppet höjts.

Jens Wingren

100 000

Människor kommer att insjukna i cancer årligen i Sverige om inget görs, enligt Cancerfondens generalsekreterare Ulrika Årehed, som bland annat kräver att alkoholskatten höjs.

Källa: Cancerfonden

Foto: iStockphoto

Slutsålt

Ryssland På grund av invasionen av Ukraina har Systembolaget slutat sälja ryska produkter.

Beslutet gäller tills vidare. Det innebär att planerade lanseringar skjuts upp. Det är dock inga stora mängder det handlar om. Av spritförsäljningen utgörs mindre än 1 procent av rysk vodka.

Jens Wingren

18-årsgräns

Alkohol Danmarks hälso-myndighet, Sundhetsstyrelsen, vill höja åldersgränsen för alkoholköp. Förslaget är en del av den nya hälsoreform som presenterats av hälsominister Niels Sandø. I dag är det lagligt för danskar över 16 år att köpa öl och vin med en alkoholhalt upp till 16,5 procent i butik.

Ulrica Ambjörn

Foto: iStockphoto

Alkohol digitalt

Sociala medier Nästan var tredje ung person, 28 procent, uppgav i en studie från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, att de sett erbjudanden på sociala medier om att köpa alkohol av en privatperson. 12 procent, fler flickor än pojkar, hade även handlat.

Eva Ekeröth

Foto: Jens Wingren

Alkoholvänliga ändringar i cancerplan

EU har röstat igenom en ny text om cancer. Även redigeringsförslag från alkoholindustrin gick igenom.

Becarapporten Tre större redigeringsförslag gällande alkohol gick igenom när EU-parlamentet i februari antog Beca-rapporten, ett dokument som är ett slags uttalande kring parlamentets syn på hur cancer ska bekämpas. En skrivning som försvann är att det inte finns någon säker konsumtionsnivå när det gäller alkoholkonsumtion och cancer. I den slutgiltiga versionen står nu: "when there comes to alcohol, the safest level is none."

– Det anspelar på att det finns en annan säker nivå av alkoholkonsumtion även fast vi vet att så inte är fallet, säger Emil Juslin, politisk sekreterare på IOGT-NTO-rörelsens Brysselkontor.

Det andra ändringsförslaget handlade om hälsovarningar på alkoholförpackningar, som ersattes med en skrivning om att man vill se "moderate and responsible drinking information".

Det tredje ändringsförslaget handlade om att begränsa alkoholreklam i

samband med sportevenemang. Den slutgiltiga versionen av rapporten säger nu att detta enbart gäller evenemang som riktar sig till unga.

Jytte Guteland, svensk EU-parlamentariker för Socialdemokraterna, har blandade känslor efter omröstningen.

– Rapporten som helhet är i grunden bra och tar upp viktiga uppmaningar kring det förebyggande arbetet mot cancer där även alkohol lyfts fram. Sen blev ju några av de bästa och skarpaste formuleringarna nedröstade, och det gör mig illa till mods att det finns en sådan ovilja att lyssna till forskningen.

Att rapporten ändå gör sambandet mellan cancer och alkohol tydligt är fortfarande en seger enligt Jytte Guteland.

– Texten innehåller ett starkare fokus på orsakerna till cancer och har en helhet som jag tycker är viktig. Den kommer att spela roll och är ett steg i rätt riktning. Det ska vi inte glömma, även om jag såklart också är besviken, säger hon.

Jens Wingren

📌 Läs även en längre intervju med Jytte Guteland på sidan 22.

Emil Juslin

Foto: Jens Wingren

"Industrin ska inte göra skolmaterial"

Alkohol En ny studie från Storbritannien, *Destillering av läroplanen*, visar hur alkoholindustrin genom att ta sig in i skolundervisningen stärker alkoholnormen och lägger ansvaret på individen i stället för på produkten. Forskarna har analyserat tre olika studiematerial om alkoholkonsumtion och hälsorisker. Materialen var samtliga framtagna av alkoholindustrin för att användas av ungdomar.

Emil Juslin, drogpolitisk sekreterare i EU-frågor på IOGT-NTO, anser att sådant material inte ska få förekomma i skolan.

– Alkoholindustrin ska inte ägna sig åt sprida "hälsofrämjande" information. Deras huvudinriktning är ju att sälja alkohol. Det är en uppenbar intressekonflikt, säger han.

Eva Ekeröth

3200 kg

cannabis beslagtogs under 2021, vilket är den näst största mängden någonsin under ett år. Polisen uppskattar att mellan 100 och 150 ton narkotika smugglas in i Sverige varje år.

Källa: Tullverket

Avkriminalisering utreds inte

Narkotika Regeringen har nu tillsatt en utredning av narkotikapolitiken. Justitieminister Morgan Johansson var dock tydlig med att avkriminalisering av eget bruk inte ingår. Utredare blir Thomas Lindén, läkare och specialist i neurologi och psykiatri, i dag avdelningschef på Socialstyrelsen. Ett delbetänkande kommer i oktober och det slutgiltiga förslaget ska presenteras i september 2023.

Jens Wingren

Alkoholindustrin: WHO är dogmatiska

WHO uppmanar medlemmarna att anta förslag till ny alkoholplan.

Global alkoholplan Världshälsoorganisationens, WHO, styrelsemöte i januari antog förslaget till en ny global alkoholplan som ska läggas fram vid Världshälsoförsamlingens (WHO:s högsta beslutande organ) möte i maj. Den förra planen antogs 2010 och det har suttit långt inne att få fram en ny. Sammanlagt har över hundra länder uttalat sitt stöd för en skärpt alkoholpolitik.

– Det är en tydlig reaktion mot alkoholindustrin. Vi är väldigt glada över de mycket positiva reaktionerna från medlemsstaterna att skydda medborgarna från industrins påverkan. Vi i IOGT-NTO-rörelsen och Movendi har jobbat med detta i många år, säger Pierre Andersson, policyrådgivare.

Alkoholindustrin har motarbetat förslag till skärpta regler, och kallar WHO:s rekommendationer för "dogmatiska", och sina meningsmotståndare för "odemokratiska och stalinistiska".

Nyktterhetsrörelsens internationella paraplyorganisation Movendi hänvisar å sin sida till en rapport från *La Trobe University*. Rapporten visar hur alkoholindustrin systematiskt arbetar för att underminera och urvattna globala policies som har till syfte att minska skador orsakade av alkohol.

Maik Dünnbier, strategiskt ansvarig på Movendi (där IOGT-NTO är medlem) ifrågasätter starkt alkohollobbyns språkbruk.

– När vi talar med WHO måste vi uttala oss evidensbaserat och respektfullt. Det borde alla parter göra om de vill uppfattas som seriösa, säger han.

Ulrica Ambjörn

Foto: Kristina Sperkova, Nathalie C Andersson

Maik Dünnbier, Movendi, och Pierre Andersson, IOGT-NTO.

Solidaritet

Ukraina – Det är självklart att vi som folkrörelse står upp för fred och demokrati, i solidaritet med de som drabbas av kriget, säger IOGT-NTO:s förbundsordförande Lucas Nilsson, och hänvisar också till den verktygslåda som finns på iogt.se.

Jens Wingren

Fler boenden

Flyktingmottagande Även IOGT-NTO:s kursgårdar Kuggavik och Aspan förbereder sig för att kunna ta emot flyktingar från Ukraina. På Kuggavik är planen att långsiktigt kunna ta emot ett 50-tal flyktingar och erbjuda dem helpension.

Jens Wingren

Insamlingar

Örebro Flera IOGT-NTO-föreningar har startat insamlingar och liknande till förmån för Ukrainska flyktingar. Bland andra IOGT-NTO Nyttä och nöje i Örebro, som arrangerade en insamling i samband med årsmötet. De planerar även aktiviteter för flyktingar.

Ulrica Ambjörn

Foto: Clara Liljebladh, Jens Wingren

Miljonlotteriet blir transitboende

Intresset för att ta emot Ukrainska flyktingar i Mölnlycke är stort.

Flyktingmottagande När IOGT-NTO Väst gick ut med att de vill etablera ett flyktingboende i Miljonlotteriets lokaler blev gensvaret stort.

– Pengar har kommit in via swish, och privatpersoner, föreningar och företag har donerat pengar och förnödenheter. Det har varit ett stort gensvar från både näringslivet och civilsamhället, säger Robert Kaskas, chef för team Väst.

En operativ grupp som består av fem personer planerar och leder det fortsatta arbetet, till sin hjälp har de ytterligare ett 15-tal personer som anmält intresse för att vara volontärer.

Emma Liljebladh är med i den operativa gruppen. Hon är socionom och jobbar som biståndshandläggare i centrala Göteborg.

– Jag har tagit på mig att ta fram myndighetsinformation som kan vara viktig för både de boende och för volontärerna, säger Emma Liljebladh.

Det kan också bli aktuellt att hjälpa de boende med myndighetskontakter,

något som hon tidigare hjälpt papperslösa med.

– När allt sker så plötsligt och traumatiskt kan det vara svårt att sätta sig in i ett nytt myndighetssystem och därför kan vi behöva lotsa folk lite.

I skrivande stund väntar boendet på bygglov, det måste föras in i detaljplanen att lokalerna ska användas för boende. Ett tillstånd från Räddningstjänsten för 20 boende finns. Kommunen har varit involverad från ett tidigt stadium och har frågat om man kan lösa boende för 40 personer på sikt.

Boendet blir på andra våningen av Miljonlotteriets lokaler i Mölnlycke. De som vanligtvis jobbar där kommer uppmanas att jobba hemifrån eller på första våningen. Flyktingmottagandet ska skötas av volontärer, men Miljonlotteriets lager kommer att användas för förvara förnödenheter. IOGT-NTO:s folkhögskola Wendelsberg som ligger nära kommer att hjälpa till med sängkläder och förhoppningsvis även med fritidsaktiviteter och duschar.

Jens Wingren

”Vi åker igen när det behövs”

I mars körde två svenska bussar fyllda av förnödenheter till den Ukrainska gränsen. På vägen tillbaka följde 39 flyktingar med.

Bussigt Vid ratten satt IOGT-NTO-medlemmarna Bobbo Nilsson och Rose-Marie Östergren.

Några ukrainska familjer släpptes av i Malmö, där de togs emot av anhöriga och vänner. Ytterligare en anhalt var Växjö. Rose-Marie Östergren berättar att svenska familjer tillsammans med Flexbuss anställda var på plats och välkomnade.

– Vår vd hade kontaktat Växjö kommun som ordnat med svenska värdfamiljer. För att de skulle få bekanta sig med varandra serverades gemensam middag när de klev av bussen, berättar Rose-Marie Östergren, som är chaufför på Flexbuss, och fortsätter:

– Det var så skönt att de stod där och vinkade när vi rullade in. Hela resan var så stark, så mycket känslor, så nu kommer nästan tårarna igen, nu när jag kan släppa fram min egna känslor och tröttheten.

På plats i polska Zamość, nära den ukrainska gränsen, samarbetade de med hjälporganisationen Demand For Action.

– Före resan trodde jag att jag skulle

Foto: Privat

vara enbart chaufför, men jag har gjort allt. Jag har åkt runt och träffat människor, pratat med flyktingar, och informerat dem om Sverige. Det har varit så många frågor, och många vet inte så mycket om Sverige utan det har behövts flera samtal och mycket funderingar innan de bestämt sig.

– Framförallt fick vi med oss kvinnor och barn, men även några män. Bland annat en fyrbarnsfamilj där tre av barnen hade funktionshinder, där kom även pappan med.

Rose-Marie Östergren förvånas över att resan gick så bra, trots omständigheterna och det människor upplevt.

– Några fick under resan sms att deras hus bombats, det var mycket gråt och kramar. Vi hade också flyktingar med i bussen som kunde tolka, så att vi kunde tala med dem som inte kan engelska, säger hon.

Hon tvekar inte en sekund att göra om det:

– Bobbo och jag är eniga. Vi kommer att åka igen när det behövs.

Ulrica Ambjörn

Per Bengtsson tar emot flyktingar vid Polenfärjan

Blekinge Tre kvällar i veckan åker han till Karlskrona för att möta upp flyktingar vid färjeterminalen.

– Vi delar ut kläder, gosedjur, hygienartiklar och mineralvatten. De går åt och är uppskattade. Jag är där privat, men talar gärna om att jag kommer från IOGT-NTO, säger Per Bengtsson, distriktsordförande i IOGT-NTO:s region Syd.

Främst är det IOGT-NTO-medlemmar som skänkt saker och pengar.

– Vi har en Facebookgrupp där vi kan efterlysa saker. När jag har fått insamlade pengar och går och handlar schampo och annat på Apoteket och de får höra vad jag ska ha det till så skänker de en del också. Det blir ringar på vattnet, säger Per Bengtsson, som talar lite ryska.

– Min fru kommer från Ryssland och jag kan åtminstone göra mig förstådd.

Han tycker det är självklart att ställa upp, men känner sig

motarbetad av Stena Line.

– De gillar inte att vi står där och hänvisar till säkerhetsläget. De har ställt upp ett tält, men där får bara Röda korset, Rädda barnen, Svenska kyrkan och en annan kyrka vara. Vi andra står ute, mellan två parkeringsplatser där inte alla flyktingar passerar.

Jenny Johansson, Stena Lines pressavdelning, förstår frustrationen.

– Alla vill ju hjälpa till och göra gott. Jag har förstått att

det finns privata initiativ och organisationer som inte kunnat komma så nära flyktingarna som de vill, men det blev för många frivilliga. Till slut var det flera hundra personer som stod och väntade på flyktingarna; Migrationsverket, gränspolisens och frivilliga.

Eva Ekeröth

Foto: Privat

”Jag ville inte leva, men vågade inte dö”

Jennie Claesson är nyblivet kommunalråd i Uppsala.
Bakom sig har hon en lång rad chefsjobb – men
också ett liv som hemlös och drogberoende.

TEXT Eva Ekeröth FOTO Peter Cohn

Det är nionde dagen på jobbet för Jennie Claesson, medlem i IOGT-NTO-föreningen Trots allt, och nyblivet liberalt kommunalråd i Uppsala.

– Jag har precis lärt mig hitta här, säger hon när hon möter Accent i det helt nyrenoverade och ombyggda stads- husets entré.

Hon är även ordförande i utbildnings- nämnden och funktionsrättsrådet. Frå- gor som ligger henne varmt om hjärtat.

– Det är den socialliberala idén att inga unga ska lämnas utanför som jag tycker är så viktig. Vi måste fortsätta arbeta för en likvärdig skola. Inget barn ska lämnas utanför och ingen ska heller hållas till- baka. Vi har fantastiska lärare i det här landet. De behöver få stöd och inte läggas på fler administrativa uppgifter.

Jennie Claesson är inte nöjd med hur samhället ser ut, trots att Uppsala är en kommun med goda förutsättningar.

– Vi har två världsledande universitet och ett blomstrande näringsliv, men vi har också utmaningar. Uppsala behöver utvecklas så att alla får plats. Så är det inte alltid idag.

Hon drivs av en vilja att göra saker lite bättre.

► JENNIE CLAESSION

Ålder: 44 år. **Bor:** Uppsala. **Gör:** Kom- munalråd för Liberalerna i Uppsala kom- mun. Ordförande i utbildningsnämnden och funktionsrådet. **Tidigare arbeten:** VD Airport City Stockholm, regionchef Stockholms handelskammare i Uppsala län, regionchef för Företagarna, verk- samhetschef Indivator och regionchef Ung företagsamhet, behandlingsassis- tent på behandlingshem.

– Det är därför jag sitter här. Jag tror att det går att förändra, och jag vill förbättra villkoren. Hade det fungerat som det skulle så hade en sådan som jag fått hjälp mycket tidigare.

Det hon syftar på är sitt tidigare liv med drogberoende.

– Jag vet inte exakt när eller hur det startade, men som för de flesta började det med tobak. Jag började röka väldigt tidigt, i fyran eller femman. Snart kom alkohol in i bilden, men det var inte rik- tigt min grej. Man förlorade kontrollen på ett sätt som jag inte tyckte att jag gjorde med amfetamin. Det stämmer ju inte att man har kontroll med amfeta- min, men det var så jag upplevde det.

Det betydde inte heller att hon slutade dricka alkohol.

– Jag använde allt utom heroin, för det var det ju bara ”knarkare” som gjorde. Fast andra opioider använde jag. Under gymnasietiden kunde jag sitta med mina vänner på ett kafé och kommentera missbrukarna utanför. Jag var väldigt fördömande. Och sedan gick jag och tog mina droger. Jag var som två helt skilda personligheter.

Jennie Claesson flyttade hemifrån tidigt, när hon började gymnasiet. Från hemsta- den Skövde till Skellefteå.

– Jag ville dansa och mamma lät mig inte söka till dansgymnasium i Stock- holm, vilket nog var klokt, så det blev Skellefteå. Skolan var jätteviktig och höll mig ovanför ytan, även om jag inte var någon högpresterande elev.

Var det ingen som märkte något?

– Mina vänner höll ju själva på med droger, men det var aldrig något vi pra- tade om. Ganska konstigt faktiskt, när man tänker på det.

► Uppsala är en kommun med goda förutsätt- ningar. Ändå finns utmaningar även här, enligt Jennie Claesson.

◀ Jennie Claesson har ansvar för utbildnings- och funktionsrättsfrågor i Uppsala.

”Jag tror att det går att förändra, och jag vill förbättra villkoren.”

– Det är helt knäppt, men man måste ju visa att man är ren för att få hjälp med boende och behandling. Jag fick lämna urinprov tre gånger i veckan till en början. Hon tycker att alla som är beredda att ta emot hjälp borde få det.

– Den hjälp som jag valde att ta emot är ju vår gemensamma kraft, men det fungerar bara om näringslivet mår bra och skattebasen utvecklas. Uppsala har tidigare använt metoden Bostad först, men har slutat med det. Vansinnigt. Det är något vi borde se över.

Själv blev hon erbjuden internatbehandling i Norrland.

– Men jag tackade nej. Där satt några av dem som försett mig med droger. Det skulle jag inte klarat, vilket socialtjänsten förstod. Jag fick komma till ett behandlingshem i Stockholm. Jag började också gå på möten i självhjälpssgrupper, och är så tacksam för dem.

Sedan Jennie Claesson bestämde att hon ville sluta med droger har hon varit nykter.

– Det starkaste jag använder är kaffe.

Med hennes bakgrund var det inte lätt att få jobb.

– Men jag lyckades få en praktikplats på socialtjänsten på Östermalm i Stockholm. Efter det fick jag jobb som kundtjänstmedarbetare med bland annat BR-leksaker som en av kunderna, och sedan som kontorsassistent på ett rrföretag. När jag slutade där hade jag avancerat till marknadschef.

Som så många andra som gått igenom behandling tyckte Jennie Claesson att hon borde ge tillbaka genom att själv jobba med behandling.

– Jag utbildade mig till samtalsmotivator med KBT-inriktning på Jellinek-institutet och fick jobb som behandlings-

assistent på ett behandlingshem, men det passade inte mig. Jag var mer intresserad av affärsverksamheten, hur man skulle driva företaget och kvalitetssäkra behandlingen.

I samma veva flyttade vi till Tierp och jag började jobba för Företagarföreningen där. Sedan blev jag regionchef för Ung företagsamhet.

Efter det har chefsjobben avlöst varandra. Senast var Jennie Claesson vd för Airport city Stockholm.

Är du någon gång bitter över det som varit?

– Nej, det jag känner är acceptans. Det är inte så att jag varje dag tänker på tiden som missbrukare, men varje dag skriver jag en tacksamhetslista. Både små och stora saker som hänt under dagen att vara tacksam över.

Tacksamhet uttrycker hon flera gånger under intervjun.

– Jag är så tacksam för att det alltid funnits någon där och stöttat när jag bett om hjälp. Det är något jag verkligen har lärt mig; att be om hjälp. Det gör jag ofta.

Att sätta ord på känslor är en annan sak hon lärt sig.

– För mig var det inte någon självklarhet. I behandlingen skulle vi ”checka in” varje gång. Då skulle vi berätta hur många möten vi varit på och beskriva tre känslor vi haft. Tre! Det var inte lätt för mig.

Hon återkommer till beroende.

– Beroende är en sjukdom och det finns evidensbaserade behandlingsmetoder. Sedan krävs det ändå att individen är villig att ta emot hjälp, men alla måste få erbjudandet. Det handlar om liv och död. Om man är orolig för någon är det bättre att göra tio orosanmälningar för mycket än en för lite. ☘

Efter gymnasiet flyttade hon till Stockholm.

– På den tiden kunde man få flyttbidrag om man bodde i Norrland och hade fått jobb någon annanstans. Jag hade fixat ett jobb som säljare i Stockholm och fick flyttbidrag plus hela flytten betald. Det var mycket pengar för en som just gått ut gymnasiet och behövde pengar till droger.

Hon säger att hon egentligen inte minns så mycket från den här tiden,

men att hon förde dagbok så lite finns dokumenterat.

– För att vara en person som inte gillar att skriva så har jag skrivit väldigt mycket, konstaterar hon.

Jobbet blev hon dock av med efter att ha varit ute och festat en hel natt, gått direkt till jobbet, och lagt sig att sova där en stund innan arbetsdagen började.

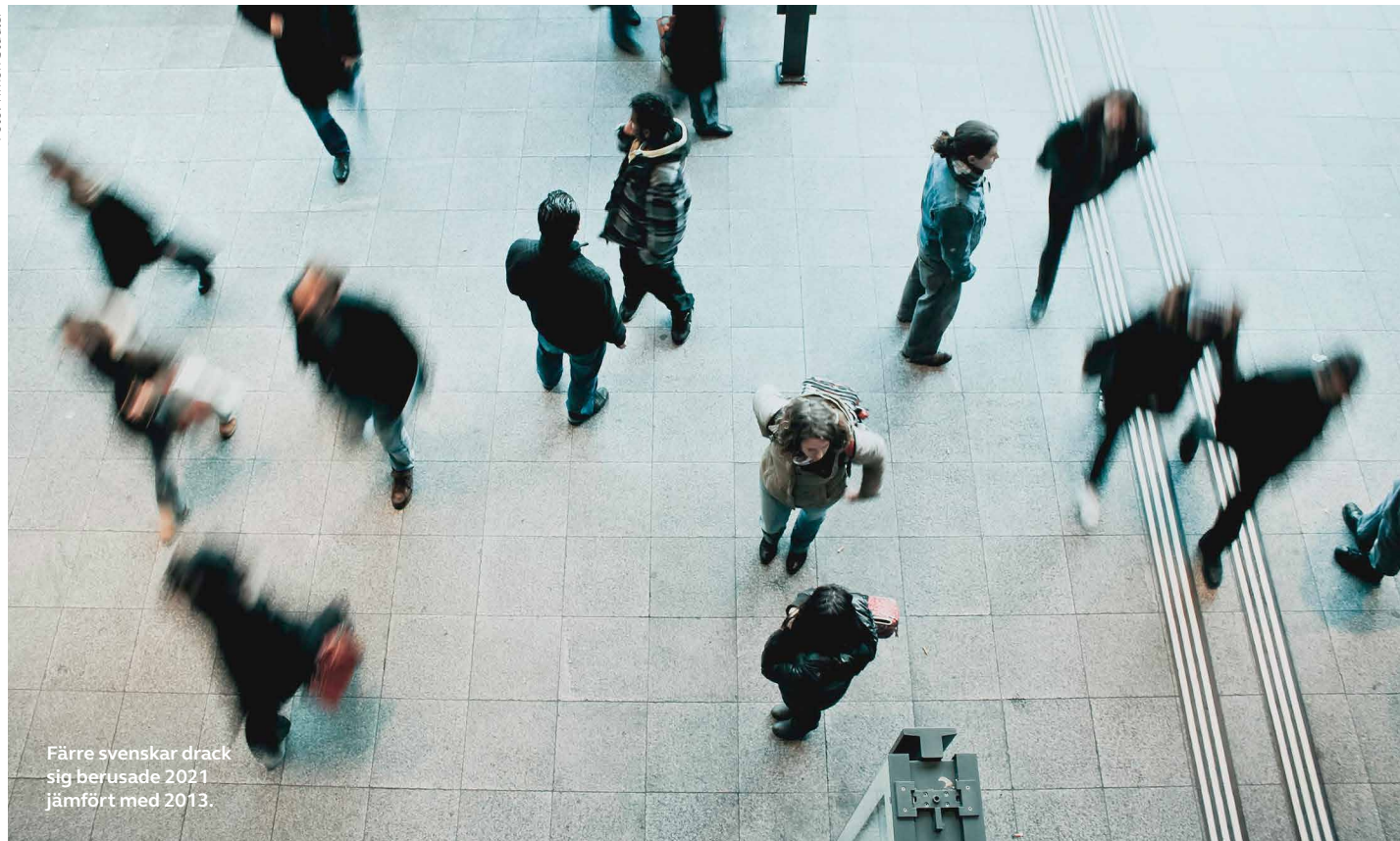
– Jag var duktig på mitt jobb, men påverkad på jobbet fick man ju inte vara.

Nu var hon utan arbete och utan bostad. Tårarna tränger fram när hon tänker på den tiden.

– Usch, jag skulle ju inte gråta, men som kvinna i missbruk och utan boende är man i en extremt utsatt situation. Det är som att vara längst ned i hierarkin. Bara tomt. Jag ville inte leva, men vågade inte dö.

Hon repade mod och sökte upp socialtjänsten.

– Jag gick dit och sa att jag var narko-

Färre svenskar drack sig berusade 2021 jämfört med 2013.

Färre svenskar dricker alkohol

Andelen som dricker alkohol har minskat – liksom de som dricker sig fulla. Fler än var tionde som använder cannabis gör det i stora mängder.

TEXT Eva Ekeröth

Drogvanor En majoritet av svenskarna dricker alkohol, men andelen har minskat – från 88,5 procent 2013 till 84,5 procent 2021. Det visar rapporten *Vanor och konsekvenser* från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN.

Dessvärre har inte andelen som dricker mest minskat. Minst 11 procent anses ha milt alkoholbrukssyndrom, vilket är lika stor andel som tidigare. Diagnosen är vanligare bland män än bland kvinnor. Svårt alkoholbrukssyndrom anses omkring 1 procent ha.

Färre drack sig berusade 2021 jämfört med 2013 (55,5 procent jämfört med 65,1). Däremot var det lika många som drack minst en gång i veckan (45 procent jämfört med 47 procent 2013).

Att andelen med alkoholberoende inte minskat, trots en minskad totalkonsumtion, är oväntat skriver CAN

”Andelen alkoholberoende har inte minskat, trots en minskad totalkonsumtion.”

Ur rapporten

i rapporten. Det beror sannolikt på att mer frekvent regelbundet drickande inte heller har minskat.

Indikatorer på alkoholproblem i befolkningen ger inte någon entydig bild. Enligt Socialstyrelsen var den alkoholrelaterade dödligheten oförändrad och i linje med en oförändrad andel alkoholberoende. Däremot har antalet patienter som vårdas med alkoholdiagnos i slutenvård eller specialiserad öppenvård minskat.

Narkotikakonsumtionen i befolkningen har inte ändrats sedan 2017, då den senaste mätningen gjordes. Cirka 8 procent har använt narkotika någon gång under det senaste året. Cannabis är fortfarande det vanligaste preparatet, vilket 3 procent har använt. Tidigare sågs en ökning av cannabisanvändningen, men den tycks ha avstannat. Drygt 12 procent av dem som använt cannabis hade gjort det fler än 100 gånger det senaste året.

Till narkotika räknas även narkotikaklassade läkemedel som använts utan förskrivning, eller som använts på annat sätt än ordinerat, vilket 5 procent uppgav att de gjort. Det var alltså vanligare än att ha använt cannabis. Endast 2 procent av de svarande uppgav att de använt något annat narkotiskt preparat än cannabis eller läkemedel.

Medan narkotika är vanligare bland yngre är de flesta som använt narkotikaklassade läkemedel på icke-förskrivet sätt personer över 50 år.

1,6 procent av de svarande har ett milt substansbrukssyndrom, sett till diagnosmanualen DSM-5:s definition. Diagnosen är lika vanlig bland kvinnor som bland män. 0,4 procent anses ha ett svårt syndrom. Omfattningen är inte förändrad sedan 2017.

I korthet

Ur rapporten

► Färre dricker alkohol, men beroendeproblemen ligger på samma nivå som tidigare.

► Den totala narkotikaanvändningen och andelen med beroendeproblem är oförändrad.

► Användningen och beroendet av cigaretter har minskat.

► Beroendet av snus är oförändrat, men användningen har ökat bland kvinnor.

► Användning av hormondopningsmedel är ovanligt, och nivån är oförändrad sedan 2017.

► Rapporten baseras på data från enkätundersökningen *Vanor och konsekvenser*, som genomförts för tredje gången sedan 2013. Enkäten besvarades av 36 000 personer mellan 17 och 84 år.

Foto: iStockphoto

Överdriven tro på medicinsk cannabis

Missbruksrisk Tilltron till att cannabis kan bota alla möjliga hälsoproblem kan vara överdriven. Dessutom finns risken att behandling med medicinsk cannabis snabbt kan leda till missbruk. Det visar en studie från Massachusetts General Hospital, MGH. De som löper störst risk att utveckla missbruk är de som behandlats för ångest och depression. Forskarna föreslår därför strängare regler för utdelning, användning och uppföljning av personer som medicineras med cannabis.

Ulrica Ambjörn

Foto: iStockphoto

Alkohol kan minska effekten av vaccin

Covid-19 Nivåerna av antikroppar efter den tredje covidsprutan var 15 procent lägre hos personer som dricker alkohol jämfört med hos personer som inte dricker. Det visar en ny studie från Japans International University of Health and Welfare.

Eva Ekeröth

”Att förebygga med ansvarsfull alkoholpolitik är billigare än att betala priset för en hög konsumtion i efterhand.”

Inger Lise Hansen, generalsekreterare i Actis, om att alkoholen kostar det norska samhället mellan 80 och 100 miljarder norska kronor årligen.

KOMMENTAR

Jens Wingren
Reporter

Sanningen vårt
gemensamma ansvar

Har ni tänkt på det här med vetenskap, vad det verkligen är att skapa vetande? Uppenbarligen är det många som undvikit det på sistone. Vetenskapen, som en gång lyckats konkurrera ut religionen som ett sätt att förstå världen, möter nu motstånd från konspira-tionstroende. Vetenskapen är krävande. Inte bara för forskaren som skapar vetande, utan även för reportern som skriver om forskarens arbete, och läsaren som tar del av reporterns artikel. Det är en sårbar kedja eftersom alla inblandade har olika sätt att förhålla sig till information.

Forskare fogar samman forskningsresultat till en ibland motsägelsefull mosaik av tecken på vad som går att veta. Varje enskild del av mosaiken ger ingen stor sanning i sig själv, och forskare (åtminstone de

ärliga) vill sällan överdriva betydelsen av en enskild studie.

Journalister gillar att plocka upp forskningsresultat eftersom de innehåller hårda

siffror som ser ut som om de kan förklara vår svår-begripliga värld. Reportern som skriver om en studie vill kunna sammanfatta budskapet så kärnfullt och slagkraftigt som möjligt innan läsarens värdefulla uppmärksamhet vandrat i väg på grund av för många vaga och garderande formuleringar.

Läsaren lämnas med den svåra uppgiften att förstå världen och dess risker genom en artikel som speglar en fraktion av en mosaik, en text som egentligen behöver intas i ett sammanhang och med en nypa salt. Så det är väl inte konstigt att läsaren söker sig till tydligare och enklare svar, även om de är fel. Vi bär alla ett ansvar för att motverka konspira-tionstroende.

Foto: Istockphoto

Kvinnor i missbruk
mer utsatta för våld

Beroende En studie från Mälardalens universitet visar att kvin-nor med beroende oftare upplever våld i nära relationer. Nära hälften av kvinnorna i studien har varit utsatta för grovt våld.

– Den här gruppen tillhör en av de mest utsatta i samhället och har länge varit en lågt prioriterad grupp inom forskningen. Det här är den första studien i sitt slag i Sverige, säger Charlotta Hell-ström, lektor i folkhälsovetenskap vid Mälardalens universitet.

– Vi hoppas att studien kan ligga som grund för att kunna ge rätt stöd framöver, säger Pernilla Börjesson, enhetschef, Länsstyrelsen Västmanland, som initierat studien.

Ulrica Ambjörn

20%

Endast var femte tillfrågad amerikan kände till att vin kan orsaka cancer. Var fjärde, 25 procent, svarade att öl gör det och 31 procent sade sig associera cancerrisk med sprit.

Källa: American Institute for Cancer Research, AICR.

Foto: Istockphoto

Alkohol ökar dödlighet
i prostatacancer

Samband Forskare vid University of Nebraska har konstaterat ett samband mellan mängden alkohol och risken för prostata-cancer. Högt alkoholintag, särskilt berusningsdrickande, kan kopplas till förhöjd risk för prostatacancer. Alkohol ökar ock-så risken att dö genom att påskynda tumörens tillväxt och för-korta tiden för att utveckla metastaser. Forskarna misstänker också att alkohol kan påverka hormonbehandling av tumören.

Eva Ekeroth

”Vi har kunnat jobba med grupper som annars inte söker vård”

Forskaren
Martin Kåberg

Du har fått nästan fyra miljoner av Forte för att göra en studie. Vad ska du göra?

– Vi ska titta på flera aspekter av implementeringen av naloxon. Vi var först i landet med att starta ett naloxon-program och har samlat på oss en hel del data att analysera. Förhoppningsvis får vi reda på hur vi bäst får ut naloxon, hur det används, vilka grupper vi når, och vilka som överlever.

Varför är sprutbytesverksamheten viktig?

– Främst för att erbjuda rena nålar och sprutor som kan förhindra blodsmitta. Men också för att vi kan erbjuda annan hälsovård. Vi har läkare, tandläkare, barnmorska och kurator kopplade till verksamheten. De har kunnat jobba med grupper som annars inte söker vård eller söker allt för sent.

Hur hamnade du i beroendevården?

– Jag ville bli infektionsläkare, vilket jag idag också är, och behövde ett vika-riat före min AT-tjänstgöring. Så råkade jag få syn på några alkoholpåverkade personer på tunnelbanan, kände empati för dem och kom ihåg att jag fått god kontakt med patienterna när jag gjorde praktik i beroendevården. Så jag klev av tunnelbanan och gick till Maria-kliniken och knackade på. Där fick jag mitt första jobb.

Fotnot: Naloxon är ett läkemedel som motverkar effekterna av överdosering av opioider.

Text: Eva Ekeroth Foto: Casper Hedberg

🔴 En längre intervju med Martin Kåberg finns på accentmagasin.se/forskaren

Överläkare och specialist i infektionsmedicin och i beroendemedicin. Medicinskt ansvarig för Beroendecentrum Stockholms sprututby-tesprogram, som han var med och startade.

Saknar balans i EU-parlamentet

”Vin ses som koncept för lycka här. Vi har fortfarande inte förstått hur farligt alkohol är”, säger den svenska EU-parlamentarikern Jytte Guteland.

TEXT & FOTO: Jens Wingren

I kaféet på parlamentsbyggnadens tredje våning serveras alkohol mitt på dagen till hågade parlamentariker. I den miljön representerar den socialdemokratiska EU-parlamentarikern Jytte Guteland Sveriges traditionellt restriktiva alkoholpolitik.

– Den svenska alkoholpolitiken har ju utmanats över åren. Samtidigt är det viktigt att se att vår restriktiva alkoholpolitik fortfarande medför att alkoholkonsumtionen i Sverige är lägre jämfört med mer liberala länder i södra Europa – och Sveriges siffror är lägre vad gäller alkoholrelaterad dödlighet, säger hon.

I många länder på kontinenten är vinkulturen stark.

– Det finns en romantiserad bild av vin

här. Det är som om det är ett magiskt koncept för lycka. Och den inställningen finns även bland parlamentarikerna.

Synen på alkohol skiljer sig markant från exempelvis synen på rökning.

– Det kan fnissas när man ska prata om vin, men synen på rökning är betydligt mer krass.

Europa är den världsdel där alkoholkonsumtionen per person och år är högst.

– Det visar att vi fortfarande inte förstått hur farligt det är med alkohol. Och att det sitter väldigt djupt i vår kultur att alkoholen alltid ska finnas med.

Att det finns en stark kultur kring vin i Europa menar Jytte Guteland har påverkat alkoholpolitiken i EU. EU-kommissio-

”Vi måste börja se EU som ett svenskt parlament.”

Jytte Guteland

nens cancerplan hoppas hon är ett första steg i en ny riktning.

– Där erkänner man ju att alkoholen är en grundorsak till flera cancerformer. Det sägs att 40 procent av cancerfallen skulle gå att förebygga. Där är alkoholen en väldigt stor del.

Att kommissionen gör den kopplingen är lovande menar hon. Gårdsförsäljning av alkohol är en annan fråga där EU spelar roll.

– Jag tycker att vi ska hålla fast vid Systembolaget och inte ha en massa undantag.

Utöver politiken kan även en kulturell närhet till Europa ha påverkat svenskar-
nas syn på alkohol menar hon.

– Många svenskar har varit ute i Europa och sett hur det fungerar att köpa alkohol där. Men de ser inte vilka negativa konsekvenser det har för folkhälsan. Det sambandet syns inte lika tydligt.

Civilsamhället gör rätt i engagera sig i EU-politiken, tycker Jytte Guteland.

– Det är en förutsättning för att vi ska ha en livaktig demokratisk debatt. Även för den representativa demokratin behövs en stark kanal från civilsamhälle till parlament och folkvalda.

Som EU-parlamentariker är hon flitigt uppvaktad av näringslivets lobbyister.

– För balansen, och för att vi ska få en heltäckande samhällsbild av vad som är viktigt, behövs även civilsamhällets röst.

Idag lämnar maktförhållandet mellan civilsamhälle och näringsliv en hel del att önska enligt henne.

– Jag tycker inte att det är en balans idag. Sen är vi många folkvalda som vill försöka hitta vägar mot balans och få med olika perspektiv.

Men det handlar inte bara om ideella föreningars röster.

– Vi behöver också skolor, pensionsorganisationer och företrädare för samhället i bredare bemärkelse. Jag är övertygad om att det finns många parla-

mentariker i det här huset som eftersträvar det.

Idag måste den som är huvudansvarig för en lagstiftning inom EU, samt EU-kommissionärer, redovisa vilka de träffat för att samtala med till ett transparensregister.

– Det borde kunna breddas och även gälla andra parlamentariker. Så det finns utrymme för förbättringar av EU:s transparensregister. Men det finns inget som hindrar oss parlamentariker från att göra ett bättre jobb än det som är miniminivån.

Tillvägagångssättet för att påverka EU:s politik skiljer sig inte nämnvärt mellan civilsamhälle och näringsliv menar Jytte Guteland. Skillnaden ligger snarare i vilka resurser man rör sig med.

– Får du ett mejl om en viss fråga, och sedan tio mejl med en annan synpunkt i samma fråga, så kommer du att bry dig mer om de där tio. Det behöver ju inte betyda att det första mejlet var mindre viktigt, utan kan bero på att det andra perspektivet har mer resurser att mobilisera.

Hon tror att många lobbyister jobbar med att påverka EU:s lagförslag redan innan de nått fram till EU-parlamentarikerna. Det vill säga genom att vända sig direkt till EU-kommissionen.

– Där finns det nog också olika ekonomiska möjligheter att lobba mot kommissionens tjänstemän. Det blir ett filter redan innan lagförslagen kommer till oss.

Att få den svenska allmänheten mer intresserad av EU är en stor fråga där Jytte Guteland anser att de politiska partierna har ett stort ansvar.

– Jag tror att vi måste se sluta se EU som en skild del från övriga parlament och istället se det som ett svenskt inrikesparlament. Europaparlamentet är ett svenskt parlament, och det tror jag att det är viktigt att vi förmedlar.

”Viktigt att mötas”

Kurdistan och Somalia förenades i dans när IOGT-NTO firade internationella kvinnodagen i Malmö.

TEXT Jens Wingren FOTO Emil Malmberg

Festligt brinnande marschaler möter gästerna i porten till IOGT-NTO Regnbåges lokal i Rosengårds centrum. Sedan 2009 har den fungerat som en mötesplats för somalier i området. Redan i trappuppgången hörs musik studsas mellan väggarna. För bara ett år sedan var det en helt annan syn som mötte besökaren. Nu är lokalen nyrenoverad med hjälp av bidrag från Boverket. Väggarna är nymålade, köket är helt nytt, och längst in i lokalen har en låg scen byggts.

Vid borden sitter kurdiska kvinnor i färggranna dräkter samlade kring fat med nötter, druvor och clementiner. Jian Saied bär grön sjal och klänning med rosenmönster, läppstiftet går i en lila ton.

– Så sent som igår kväll dödades en kvinna i Kurdistan för att hon gått emot kulturen, det är en tragedi. De här frågorna är jättesvåra att prata om, säger hon, och fortsätter:

– Vi har inte jämlikhet i Kurdistan, men det har vi inte heller här i Sverige. Jämlikheten måste börja i familjen; det som är förbjudet för min dotter ska också vara förbjudet för min son.

För henne finns jämställdhet att finna i ►

Somalisk suqaarköttgryta och kurdisk biryani, en risrätt med kyckling samsas på samma talrik.

Simin Kherad och Luul Ali Hassan på dansgolvet.

Ikväll ska vi umgås, dansa, sjunga och diskutera, säger Jian Saied.

islam, även fast många hävdar motsatsen. – I islam är kvinnan en prinsessa och hemmet tillhör henne, inte mannen. Men Jian Saied ser heller inget problem med att kvinnor söker sig utanför hemmet.

– **Profetens första fru** Khadija var en affärskvinna redan för 1 430 år sedan, det finns inget i islam som skulle säga att det är förbjudet. Men det finns många som tolkar fel. Men ikväll ska vi umgås, dansa, sjunga och diskutera. Efter den här pandemin är det så många som inte setts på länge, säger hon.

En grupp kvinnor rör sig runt i armkrok på dansgolvet till kurdisk musik, som då och då avbryts av vad som verkar vara Youtube-reklam. Midia Nori är en av kvällens värdar, och i färd med att starta en kurdisk kvinnoförening genom IOGT-NTO. Hon har arrangerat fest för kvinnor på den internationella kvinnodagen i flera år, men det är första gången hon gör det i samarbete med IOGT-NTO Regnbåge. Kvinnorna från Regnbåge har dock inte dykt upp än. – Låt dem som är här dansa så länge, säger hon.

Simin Kherad, som framstod som uppklädd redan när hon först dök upp i lokalen kommer ut i rummet, nu klädd i en lila dräkt med guldpaljetter. – Idag har jag bara två ombyten med mig. Vanligtvis har jag tre, så att jag har en uppsättning kläder att gå hem i också, säger hon.

Hon är snart uppe på dansgolvet och de lila tygremsorna som hänger ner från dräktens ärmar svänger i takt med henne och musiken. Avin Midhat är likt övriga närvarande

festklädd, i en orangeblommig dräkt med paljettmönster, men hon tycker att åttonde mars främst är en kampdag. – Vi måste kämpa. Vi kvinnor jobbar dubbelt så mycket som männen, vi jobbar både på vårt arbete och i hemmet. Dessutom är löneskillnaden fortfarande stor mellan könen, säger hon.

På andra sidan bordet sitter Kamand Shakib i en annan typ av festkläder; tajt, svart och högklackat. – Det finns också många kvinnor som ser ner på andra kvinnor, till exempel för

”Det här är två grupper som annars aldrig möts. Vi skapar en ny tradition nu.”

Alexandra Tetschet

att man inte har tillräcklig utbildning, eller är klassad som fattig. Den här dagen borde handla om allas lika värde och att man inte ska se ner på kvinnor, säger hon. – Varför ses det fortfarande som tabu att kvinnor blir maskiningenjörer eller träslöjdlärare? undrar Avin Midhat.

Hero Bakhtiyar inflikar att kvinnor har mer tålmod än män. Avin Midhat ger snabbt mothugg. – Vem säger det? Har du forskning som visar det? Det är ju bara för att vi blivit uppfostrade så.

Fardosa Mumin är på strålande humör.

Den somaliska gruppen kvinnor börjar anlända, med sig har de mat i stora plastbackar. Ikväll ska det bli både kurdisk och somalisk mat, såväl som både kurdisk och somalisk dans.

Klockan sju är allt äntligen på plats och Midia Nori, Haweya Ali Hagh och Alexandra Tetschet (teamchef i IOGT-NTO Syd) hälsar alla välkomna. Lokalen har fyllts eftersom och ett 70-tal kvinnor är på plats. 18-åriga Rukaia Habib är lite nervös inför talet hon ska hålla.

– När något känns betydelsefullt så blir jag lätt nervös. Men när jag står på

”En stor del i kampen för kvinnors rättigheter är att mötas och utbyta erfarenheter.”

Luul Ali Hassan

scenen sen så glömmer jag det oftast. Jag har hittat ett engagemang i mig som jag vill ge av, säger hon.

Hon blev lite av en Malmökändis förra året när hon skapade en Ramadankalender.

– Sverige är ett mångkulturellt samhälle, men integrationen måste starta från oss med utländskt ursprung, säger Rukaia Habib, som är född i Malmö men med invandrade föräldrar.

– Jag tror att jag kan prata om jämställdhetsfrågor på ett sätt som får kvinnorna här att känna att jag är en av

dem. Jag kämpar varje dag som kvinna och åttonde mars är ett sätt för oss att påminna oss om att vi kämpar för vår egen sak, säger hon.

Framme vid scenen har Alexandra Tetschet gett upp försöken att få mikrofonen att fungera och tar istället i från tårna för att hälsa alla välkomna. Sorlet dröjer sig kvar då det hon säger simultantolkas, till kurdiska på vänster sida av rummet och till somaliska på höger sida.

– Vi vill uppmärksamma kvinnans engagemang och kärlek, det arbete som

Rukaia Habib tar plats på scenen.

vi utför varje dag. Vi föds av kvinnor och uppfostras av kvinnor, säger Midia Nori.

Sedan tar Rukaia Habib plats på scenen och berättar om kvinnor som gjort avtryck i historien.

– Jag vill gratulera mannen på kvinnodagen eftersom mannen fötts av kvinnan. Kvinnan är grunden för samhällets existens, säger hon, och talar även om nödvändigheten att arbeta mot barnnäktenskap.

– Låt oss tro på oss själva för att världen ska tro på oss.

Rukaia Habib kliver ner från scenen och fistbumpar (hälsar genom att slå ihop knytnävarna) sin kompis på sin väg över dansgolvet.

Alexandra Tetschet önskar somalisk musik, och när den hörs ur högtalarna tar det inte många sekunder innan sex somaliska kvinnor rest sig och intagit golvet i en cirkel. En grupp kurdiska kvinnor ansluter med förtjusta rop.

– Vi har aldrig träffat varandra, men det finns ändå något som gör att vi känner varandra. En stor del i kampen för kvinnors rättigheter är att mötas och utbyta erfarenheter, säger Luul Ali Hassan, och fortsätter:

– Vi kvinnor är människor, vi ska ha rättigheter som alla andra. Sverige behöver också utvecklas på den punkten, vi har ju inte ens lika lön, säger hon.

Att vara mamma är en viktig roll i samhället anser Luul Ali Hassan.

– Utbildar man kvinnor så gynnas hela samhället.

Utanför köket dukas maten upp. Det är kurdisk biryani, en risrätt med kyckling och somalisk suqaarköttgryta med spenatsoppa, sabaayadbröd och en stark sås. Till efterrätt blir det kanelbullar för att även få in det svenska. Alexandra Tetschet är nöjd över att kvällen blev av.

– Det här är två grupper som annars aldrig möts. Så det här ska bli en ny tradition som vi skapar nu, säger hon. ☺

INNEHÅLL: 30 Här drogtestas eleverna
34 Kränkande eller ej?

Drogtester i skolan

Slumpvisa drogtestar blir allt vanligare.
Accent besökte en gymnasieskola
i Borlänge och pratade med elever,
kurator och rektor.

TEXT Karin Janson FOTO Maria Hanson

Här drogtestas eleverna

– Det här är första gången vi på allvar gör ett förebyggande arbete mot droger, säger Anna Torssander, rektor på Hushags-Erikslundsgymnasiet, som infört drogtester.

TEXT Karin Janson FOTO Maria Hanson

höstas infördes drogtester på vissa yrkesprogram i Borlänges gymnasieskolor. Initiativet kom från elevhälsan på Hushags-Erikslundsgymnasiet.

Eleverna Oscar Strömberg, Giemail Hisenai, Emma Persson och Maya Myrberg går alla i ettan eller tvåan på Hushagsgymnasiet, som administrativt hör ihop med Erikslundsgymnasiet på andra sidan vägen. Emma Perssons klass, Bygg- och anläggning årskurs två, har blivit testade två gånger på rad.

– Eftersom testerna är slumpmässiga

◀ Oscar Strömberg och Emma Persson tycker att drogtesterna i skolan är okej.

”Det handlar om säkerhet. Det är ju inte kul om någon drogpåverkad kör maskin med folk runt omkring sig.”

Emma Persson, elev

kan det bli så. Jag tyckte inte att det kändes konstigt, säger hon.

Oscar Strömberg som går bygg/murare årskurs två håller med.

– Vi har också fått lämna tester. Det var bara att göra.

På frågan om drogtester kan upplevas som integritetskränkande tycker alla fyra att säkerheten kommer först.

– Man går ju in helt ensam på toaletten så det känns inte integritetskränkande, säger Giemail Hisenai, som går första året på vvs.

– Jag tycker att det är helt okej eftersom man pratar enskilt med skolkuratorn. Det hade varit jobbigt om det var inför hela klassen. Men på ett sätt kan jag förstå de som tycker att skolan inte ska lägga sig i om man har tagit droger så länge man sköter sig, säger Giemails klasskompis Maya Myrberg.

– Det handlar om säkerheten på arbetsplatsen. Det är ju inte kul om någon drogpåverkad kör maskin med folk runt omkring sig, säger Emma Persson och får medhåll av de andra.

Drogtesterna infördes på de båda skolorna hösten 2020. De som började i ettan fick information före skolstart om att skolan testar elever slumpmässigt.

– Och nu går de ettorna i tvåan, så då testar vi två årskurser. Det är viktigt att eleverna vet redan när de söker till vår skola att vi utför drogtester, säger Sara Johansson, kurator på Elevhälsan.

I andra kommuner har det varit vanligt

att beslutet om drogtester kommer från politiskt håll. I Borlänge var det i stället Sara Johansson och skolans rektor Anna Torssander som var drivande.

– Vi ser ett ökat drogbruk, inte specifikt bland våra elever men ute i samhället, vilket är oroande. Eftersom vi har praktiska program på skolan finns det också en säkerhetsaspekt när man jobbar med maskiner, säger Sara Johansson.

– Vi diskuterade hur otryggt det är med droger på skolan och tittade på hur andra kommuner jobbar. Sedan har vi föreslagit det för kommunens skolchef, säger Anna Torssander.

Målet är att testa ett par klasser varje månad. Elevhälsan lottar fram klasser ur en tombola och gör sedan ett besök under en lektion. Varken lärare eller elever vet när det kommer att ske.

– Vi berättar om vad vi gör och om skolans drogpolicy. Sedan tar vi ut eleverna en och en för ett samtal om droger. Har de provat några droger? Har de testat sig tidigare? När det är underåriga elever stämmer vi alltid av att vi har samtycke från vårdnadshavaren, berättar Sara Johansson.

Hennes upplevelse är att de korta samtalen med eleverna fungerar relationsskapande.

– Testet är viktigt, men allt runt omkring har också en funktion att fylla. Vi visar att vi finns tillgängliga om någon vill prata vid ett annat tillfälle och ställer även lite allmänna frågor, som om hur ►

◀ "Vårt arbete handlar om att förebygga", säger Sara Johansson, Elevhälsan.

▶ Om det visar sig att en elev tagit droger görs en individuell handlingsplan.

man trivs på programmet. Om det dyker upp saker som eleven behöver prata mer om bokar vi en tid för det, säger hon.

Eleverna får sedan välja om de vill ta testet eller inte. Både föräldrar och elever får alltså ge sitt samtycke, såvida eleven inte fyllt 18 år och är myndig. Hittills har ingen tackat nej. Om en elev säger nej meddelas vårdnadshavaren. Eleverna får lämna urinprov och en sticka kan läsa av om någon av de vanligaste drogerna, bland annat marijuana (THC), kokain, amfetamin, ecstacypreparat, bensodiazepiner eller tramadol finns i kroppen. Om testet är positivt skickas det på analys för att ta reda på om eleven tagit droger, eller om det är andra mediciner som gett utslag.

– Om det visar att eleven tagit droger ringer vi hem till omyndiga elevers vårdnadshavare och berättar det samt informerar rektorn. Sedan gör vi en individuell handlingsplan. Socialtjänsten kan kopplas in beroende på elevens ålder. Syftet är att hjälpa eleven att bli drogfri, inte att stjälpa någon, säger Sara Johansson.

Enligt den enkät elevhälsan gör varje

"Det är viktigt att vi har med oss eleverna i det här, och många uttrycker att de tycker att det är en viktig säkerhetsfråga."

Sara Johansson, kurator

termin ställer sig skolans elever överlag positiva till testerna. Samtidigt resonerar Sara Johansson kring om testerna skulle kunna anonymiseras mer för att fånga upp fler åsikter.

– Vi tittar på det just nu, om man till exempel skulle kunna skicka qr-koder till mobilen där man kan svara anonymt. Det

kan ju finnas någon som är emot drogtesterna men som inte vill stå för det med sitt namn. Om det skulle visa sig att eleverna är emot sättet vi genomför testerna så får vi se över tillvägagångssättet. Det är viktigt att vi har med oss eleverna i det här, och många uttrycker att de tycker att det är en viktig säkerhetsfråga.

Hur många som testat positivt är sekretessbelagt. Syftet är inte heller att räkna hur många som blir påkomna, säger Sara Johansson.

– **Vårt arbete handlar om** att förebygga. En synpunkt som jag har fått höra av många elever är att testerna gör det lättare att stå emot gruppträck. Till exempel om man blir erbjuden hasch på en fest, då kan man skylla på att skolan drogtestar när man blir bjuden.

Hon tror att många ungdomar har en överdriven bild av hur vanligt det är med droger.

– Undersökningar som görs bland ungdomar i skolåldern visar att droganvändningen inte ökar i den gruppen. Men talar man med ungdomar så har många en bild ▶

◀ Maya Myrberg, Emma Persson, Oscar Strömberg, Giemail Hiseanai.

av att användningen ökar. Jag hoppas att det inte riktigt är lika vanligt som många unga tror. Samtidigt tror jag att det ligger i tiden att prata mycket om droger och ha en jargong att det är coolt och häftigt, men det behöver inte innebära att man provar.

Rektor Anna Torssander tycker att drogtesterna har lyft ANDT-frågorna (Alkohol, narkotika, dopning, tobak) till en ny nivå.

- Enligt mig är det här första gången som vi på allvar gör ett förebyggande arbete mot droger. Min upplevelse är

”Man går ju in helt ensam på toaletten så det känns inte integritetskränkande.”

Giemail Hiseanai

att vi pratat väldigt lite i skolan tidigare om det dåliga med droger. I stället blir eleverna lärda av varandra och av sociala medier.

Hon påpekar att det inte bara är föräldrar och elever som är positiva till drogtesterna, utan även de företag där eleverna har praktik.

- **Eftersom vi är** en yrkesskola samarbetar vi med företag och de tycker alla att det är jättebra och att det känns tryggt att veta att skolan drogtestar eleverna.

Skolan gör varje år en översyn av sitt

trygghetsarbete, och där ingår arbetet med drogtesterna.

- Men vi planerar att genomföra en större utvärdering nästa år, när även årskurs tre börjar testa sig, säger Anna Torssander.

I maj 2020 fattade kommunens gymnasie- och arbetsmarknadsnämnd beslut om att drogtester är upp till varje rektor att införa. Nämnden var enig. Nämndsordförande Lena Hjorth, S, säger att hon gärna ser att drogtesterna utökas även till de teoretiska programmen.

- Jag känner att vi inte kan peka ut en gymnasieskola, då är det bättre att alla får testa sig. Men eftersom det pågår en diskussion i riket i stort om drogtester avvaktar vi lite och ser hur andra kommuner beslutar innan vi går vidare.

Den största nyttan med drogtester anser hon vara att fånga upp unga som är på väg in i ett missbruk.

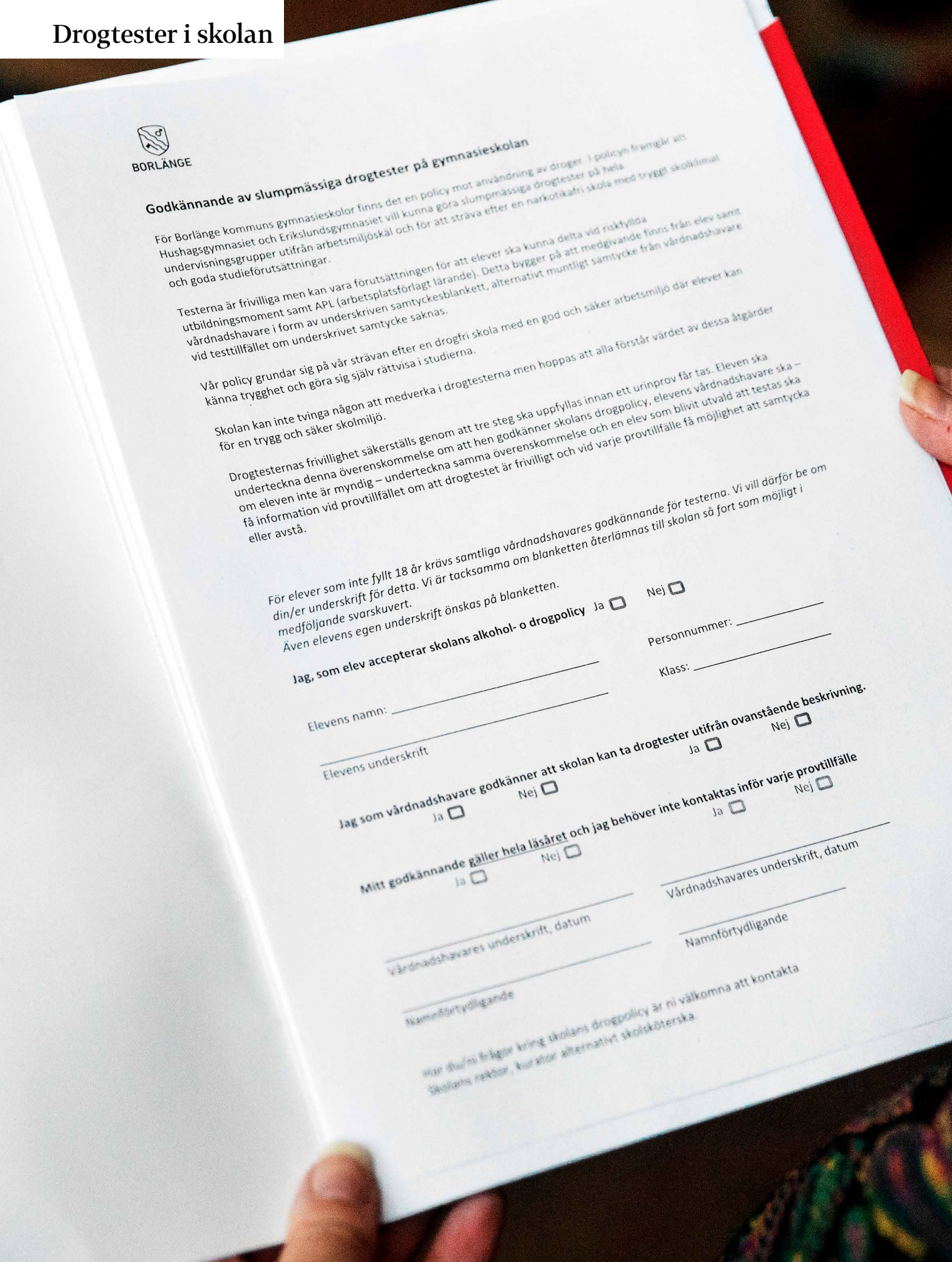
- Ungdomar kan slå sönder hela sitt liv med missbruk och då vill vi räcka ut en hand. Det handlar inte om att kasta ut elever, utan om att erbjuda hjälp via elevhälsan och socialtjänsten.

Centerpartiets ungdomsförbund, CUF, kritiserade drogtesterna i en debattartikel i lokalpressen. De kallade testerna för integritetskränkande och menar att det finns en risk att elever som säger nej missgynnas. Samtidigt efterlyste CUF mer förebyggande insatser. I dagsläget har den tidigare styrelsen bytts ut och ingen i CUF Dalarna vill uttala sig i frågan. Centerpartiet i Borlänge är däremot positiva till insatsen och röstade ja i nämnden.

- Vi kommer att följa upp resultatet, säger Karin Örjes, gruppleadare Centerpartiet Borlänge. ☺

DROGTETER I BORLÄNGE

- ▶ **I maj 2020** fattade kommunens gymnasie- och arbetsmarknadsnämnd beslut om att drogtester är upp till varje rektor att införa. Nämnden var enig.
- ▶ **Nämnden beslutade** att beslut om drogtester får fattas av rektorerna på respektive gymnasieskola.
- ▶ **I Borlänge** används drogtester endast på Hushags-Erikslundsgymnasiet.
- ▶ **I kommunens drogpolicy** hänvisas till att Arbetsdomstolen gjort bedömningen att drogtester kan vara motiverade om arbetet innebär stora risker för allvarliga olycksfall. Där refereras också två studier som ger belägg för att drogtester kan leda till både generella och grupp-specifika attitydförändringar till narkotika, *Effectiveness of random student drugtesting programs* av JR McKinney, 2005, och SBU-rapporten *Att förebygga missbruk av alkohol, droger och spel hos barn och unga* från 2015.

Kränkande eller ej?

Slumpvisa drogtester på skolor blir allt vanligare. Men åsikterna om lämpligheten går isär.

TEXT Jens Wingren FOTO Maria Hanson

Staffan Hübinette har i många år varit lärare i socialpedagogik och drogprevention på IOGT-NTOS folkhögskola Tollare, och var med och startade projektet Narkotikafri skola 2008. Han har jobbat med frågan om drogtester på svenska skolor sedan mitten av 1990-talet. Periodvis har det varit ett kontroversiellt ämne och flera myndigheter har uttalat sig i frågan. Men idag blir slumpmässiga drogtester på svenska gymnasieskolor allt vanligare.

– Det juridiska läget är glasklart. JO (Justitieombudsmannen) beslutade 2010 att slumpvisa drogtester är förenligt med lagen förutsatt att de är frivilliga och att frivilligheten kan säkerställas, säger Staffan Hübinette.

Skolinspektionen har tidigare hävdat att det inte går att säkerställa att testet är helt frivilligt.

– Men det har de fått backa på. JO menar att testningen kan genomföras frivilligt.

För att säkerställa frivillighet säger Skolinspektionen att både vårdnadshavare och elev ska ge sitt medgivande till slumpmässiga drogtester vid läsårets

Foto: Nathalie C. Andersson

STAFFAN HÜBINETTE

Staffan Hübinette har i många år varit lärare i socialpedagogik och drogprevention på Tollare folkhögskola. Han var med och startade projektet Narkotikafri skola.

början. Vid provtagningstillfället ska eleven informeras om att testet är frivilligt och det ska gå att säga nej utan att det får några konsekvenser.

– Men det finns två konsekvenser som även Skolinspektionen tycker är okej. Det ena är om omständigheterna kring eleven gör att skolan känner sig skyldig att enligt lag göra en orosanmälan till

socialtjänsten. Det andra är att skolan gör en riskbedömning och kommer fram till eleven till exempel inte får framföra fordon eller maskiner, om det ingår i utbildningen, säger Staffan Hübinette.

Däremot får en elev inte stängas av från teoretiska moment för att ha vägrat drogtest eller efter att ha testat positivt. Undantaget är om eleven uppvisar ett beteende som stör undervisningen.

Efter en juridiskt trevande start och studieresor till USA startade Riksförbundet narkotikafritt samhälle, RNS, på Staffan Hübinettes initiativ projektet Narkotikafri skola 2008.

– Det ledde till att jag fick en förfrågan från ett gymnasium i Nässjö om att komma och föreläsa. De beslutade sedan att införa drogtester och blev därmed vårt pilotfall.

När gymnasiet i Nässjö drog igång drogtester 2009 väckte det Skolinspektionens uppmärksamhet. Skolan JO-anmälades, men fick året därpå rätt av JO (2010). I dagsläget känner Staffan Hübinette till ett 60-tal gymnasieskolor som använder sig av drogtester.

– Det vi gjort sedan dess är att utveckla en fungerande modell med säker

Frivillighet ska gälla

För att säkerställa frivillighet säger Skolinspektionen att både vårdnadshavare och elev ska ge sitt medgivande till slumpmässiga drogtester vid läsårets början. Vid provtagningstillfället ska eleven informeras om att testet är frivilligt och det ska gå att säga nej utan att det får några konsekvenser.

95

procent av de tillfrågade eleverna deltar i slumpvis drogtestning, enligt Staffan Hübinettes bedömning.

”Det är otroligt kroppsligt inskränkande.”

Filip Nyman

provtagning och ett omhändertagande perspektiv.

När han blickar framåt vill Staffan Hübinette se att skolorna blir bättre på att rapportera in data från sina drogtester. I dagsläget vet han vare sig hur många test som genomförs i Sverige eller hur vanligt det är att elever testar positivt. Det gör det svårt att utvärdera om drogtesterna har någon förebyggande effekt på elevernas drogkonsumtion.

– Skolorna är inte vana att jobba systematiskt så vi har inte hela bilden än. Men när man pratar med skolorna så säger de att det är ganska få test som är positiva. De flesta positiva tester får man genom att testa elever som det finns en oro kring.

I Sverige finns inga större studier gjorda kring vilken effekt drogtesterna har, men de forskare som tidigare uttalat sig i frågan har över lag varit kritiska, främst med stöd av amerikanska studier.

– De studierna är upplagda på ett sätt som skiljer sig väldigt mycket mot hur

det ser ut på de svenska skolorna. Där har man haft externa provtagare och inte haft några samtal med eleverna innan, säger Staffan Hübinette.

Kritik mot slumpmässiga drogtester i skolan kommer också från Ungdomens

Foto: UNF

FILIP NYMAN

Filip Nyman är ordförande för Ungdomens nykterhetsförbund, UNF, och starkt kritisk till slumpvisa drogtester.

nykterhetsförbund UNF, som anser att drogtester kränker elevernas integritet.

– Det är otroligt kroppsligt inskränkande för en ung person som kanske aldrig ens kommit i kontakt med droger, säger Filip Nyman, ordförande för Ungdomens nykterhetsförbund, UNF.

Att testa och erbjuda hjälp till en enskild elev som har problem ser han däremot inget fel i. Men överlag tror han mer på en systemförändring med fler vuxna i skolan för att komma tillrätta med narkotika.

– Vi tror snarare att det behövs fler lärare, kuratorer och elevassistenter i skolan som kan upptäcka när en elev använder droger eller mår dåligt. Det är personer som tenderar att sticka ut, och det finns andra bitar att titta på än ett drogtest, säger Filip Nyman.

Staffan Hübinette tror att många som tycker att drogtester är integritetskränkande har en felaktig bild av hur provtagningsarna går till.

– Det är inte som att man tar fram pottan och tvingar eleven att kissa inför skolsköterskan. Det föregås av mycket dialog och information.

I den modell som Narkotikafri skola använder är testet öövervakat. Ingen följer med eleven in på toaletten.

– Då kan man säga att det finns en risk för manipulation. Men testet är ju oannonserat och det är svårt att tänka att en elev går runt med fejkad urin på sig hela veckorna.

Staffan Hübinette säger att många elever han pratat med upplever den slumpvisa drogtestningen som mer rättvis än när man testar en enskild elev som man fattat misstankar om.

– Ett drogtest är per definition ett integritetsingrepp. Men det är det även att blåsa i ett alkalås på lastbilen på fordonsprogrammet. Men där är alkotestet ett villkor för att delta i undervisningen, vilket Skolinspektionen säger att drogtester inte får vara, säger han. ⚡

LÄS ACCENT PÅ WEBBEN

På accentmagasin.se/tidningsarkiv hittar du äldre utgåvor, från 2006 och fram till det senaste numret.

Stort och smått om IOGT-NTO

Visste du att Enighet är det vanligaste föreningsnamnet i IOGT-NTO? Eller att den som varit med längst varit medlem i 91 år?

TEXT Eva Ekeroth ILLUSTRATION Spektra

KÄLLA: IOGT-NTO:s medlemsregister 2022-02-22

744

Så många föreningar finns det i IOGT-NTO.

1879

bildades de äldsta IOGT-föreningarna

- Nr 1 Klippan, Göteborg
- Nr 2 Filadelfia, Arboga
- Nr 3 Gustaf Adolf, Köping
- Nr 4 IOGT-NTO Eskilstuna

Nr 3 LF Örebro, bildades 1880 och är äldst av de som tidigare var NTO-föreningar.

De yngsta föreningarna

IOGT-NTO Sporthuset i Malmköping som bildades 3 februari 2022.

IOGT-NTO Abagenz i Uppsala var den sista föreningen som bildades 2021, den 21 december.

IOGT-NTO Kamratstödet Sjal och hjärta i Norrköping är det senast bildade kamratstödet och startade den 19 november 2021.

Filadelfia i Arboga är det äldsta ordenshuset som fortfarande är i bruk.

Äldst, yngst och längst

1915

IOGT-NTO:s äldsta medlem är född 1915 och bor i Eskilstuna.

2011

IOGT-NTO:s yngsta medlem är född 2011 och bor i Ronneby.

91 år

Den som varit med längst är direktansluten och har varit medlem i 91 år.

Göteborg

Örebro

Köping

Arboga

Eskilstuna

Föreningar med flest medlemmar

285

medlemmar
Regnbåge, Malmö.

214

medlemmar
Fridsam, Vetlanda.

199

medlemmar
Klippan, Göteborg.

Antal medlemmar 2021

20848

Så många medlemmar hade IOGT-NTO vid senaste årsskiftet.

992

Så många blev medlemmar 2021.

3631

Så många lämnade medlemskapet 2021.

Vanligaste föreningsnamnen

Enighet
7 föreningar.

Vårblomman
6 föreningar.

Majblomman
5 föreningar.

Små föreningar

339

föreningar har 10 medlemmar eller färre.

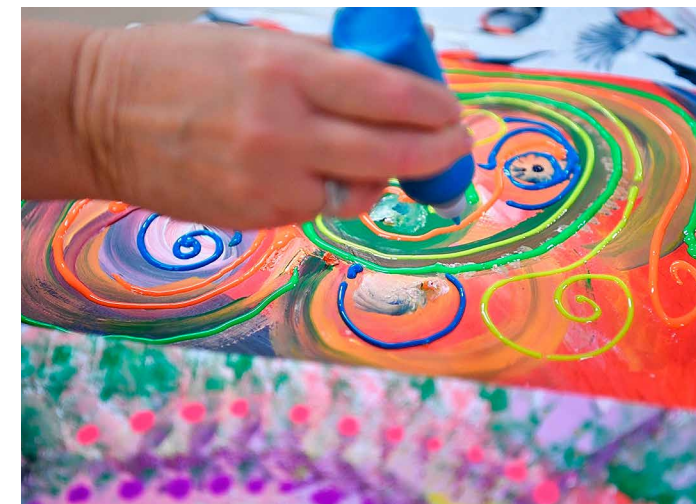

◀ Så här kul har Monika Lindberg Puhakka och Lars Lerin på skaparträffen.

Skaparglädje som smittar

I föreningen Ägirs studiecirkel flödar kreativiteten och skratten. Och när konstnären Lars Lerin kommer på besök vill många ha tips och råd om måleri.

TEXT Eva Ekeröth FOTO Simone Syversson

Monika Lindberg Puhakka och hennes kompis Hanne-Marie Angledal Krig täcker borden med vaxduk, plockar fram färger och block och dukar fram kaffekoppar. De förbereder kvällens studiecirkel.

– Mullemeckarnas skaparafton kallar vi den, säger Monika Lindberg Puhakka.

Cirkelledaren Matias Wahlström sitter i familjekarantän på grund av Covid-19 så i kväll får deltagarna klara sig utan honom. Hanne-Marie har bakat frallor och finska pinnar som hon ställer fram.

De första deltagarna dyker upp vid 17-tiden, ungefär en timme innan cirkeln börjar. Det är Magnus Ekberg och hans sambo Kajsa Jansson som kliver in genom dörren på Rudstorget i Karlstad. Kajsa börjar vispa grädde till kakan hon har med sig, och Magnus förbarmar sig över en hög med skräp som behöver föras till återvinningen.

En efter en droppar resten av deltagarna in. Några börjar fika, andra går nyfiket fram till bordet med olika slags färger och funderar över vad de ska välja. Flera av deltagarna är här för första gången och vet inte riktigt hur de ska börja.

– Det är bara att prova sig fram. Man testar att måla i ena hörnet på duken och blir det bra fortsätter man, annars gör man på något annat sätt. Det viktigaste är att man släpper sina hämningar och alla prestationskrav, säger Hanne-Marie Angledal Krig, som är konstnär och demonstrerar på den påbörjade akrylmålning hon har på staffliet framför sig.

I ett ritblock hittar Monika Lindberg Puhakka en påbörjad akvarell.

– Vem har målat den här? Det ser ju ut som Lars Lerin, säger hon.

Helt omöjligt är det inte eftersom hon fått överta det överblivna materialet från Lars Lerins tv-serie om beroende som hon medverkade i (*Vägen ut*, som går att se på SVT Play).

Just denna kväll kommer konstnären själv på ▶

”Här trivdes jag väldigt bra. Det var väldigt god stämning. Hit kommer jag gärna igen.”

Lars Lerin

besök. Han kan varken bekräfta eller dementera att det är han som målat.

– Du kan väl signera den så kan vi sälja den dyrt, skojar Monika Lindberg Puhakka.

Många trängs runt Lars Lerin och vill ha tips på hur man får inspiration och hur man målar. Själv är han imponerad av aktiviteten i lokalen.

– Jag är överraskad och glad över att de samlas så här och skapar tillsammans. Jag har träffat så starka personligheter här. Att jag är beroende själv gör att den här verksamheten ligger mig varmt om hjärtat, säger han.

Många av deltagarna har liksom Lars Lerin ett beroende, eller medberoende, bakom sig. En av dem är Göran Bergdahl som varit medlem ungefär ett år. Något måleri ägnar han sig inte åt idag.

– Jag har tecknat mycket tidigare, bland annat åt tatuerare, men inte nu längre. Jag har haft cancer och äter medicin som gör att handen inte lyder, säger han.

I stället gör han reklam för IOGT-NTO och sticker fram värningsblocket till Lars Lerin som sitter vid samma bord, och som låter sig värvas. Som present får han en pikétröja.

– Oj tack, den där medlemsavgiften har jag ju tjänat in direkt, säger Lars Lerin och håller upp tröjan framför sig.

Yngst i lokalen är Laban Pettersson, 10 år. I kväll är han den ende som skapar något annat än en målning. Framför sig har han en låda med pärlor.

– Titta de är magnetiska! Jag ska göra kompisarmband. Om man håller dem emot varandra så fastnar de, säger han.

Pärlorna var roligare än penslar och färger tycker han.

– Jag har inte pärlat på jättelänge så det är kul.

Vid långbordet sitter Sebastian Andersson med en hel hög målningar bredvid sig.

– Om man bara kör så måste väl något bli bra? Jag har verkligen problem med perfektion. Det här är ett sätt för mig att

hantera det. Ett annat är meditation. Jag leder meditation här i lokalen varannan torsdag och så höll jag i en retreat på Edsgatan i somras.

Edsgatan är föreningens sommarhem som Monika Lindberg Puhakka är väldigt engagerad i. Via Edsgatan kom även Magnus Ekberg i kontakt med IOGT-NTO.

– Jag kände Monika lite och såg hennes desperata inlägg på Facebook om att det var alldeles igenvuxet på Edsgatan. Eftersom jag jobbar åt kommunen med att röja skog och klippa gräs tänkte jag att jag kunde hjälpa henne med det. Och på den vägen är det.

Det börjar bli dags att avrunda kvällen. Alla är nöjda, så också den nye medlemmen, Lars Lerin.

– Här trivdes jag väldigt bra. Det var väldigt god stämning. Hit kommer jag gärna igen, säger han.

Matias Wahlström var den som kläckte idén om skaparcirkeln tillsammans med Jonny Panzare.

– Jonny hittade lite färger i lokalen och undrade om vi inte kunde börja måla. Jag tog upp det med Monika som blev eld och lågor, säger han på telefon från sin karantän.

Han har målat en del förut.

– Jag målade graffiti när jag var yngre, så den vägen har jag lärt mig lite. När man målar hamnar man i nuet och tänker inte på annat än penslar och papper. Det är meditativt. Men det är gemenskapen jag framför allt sukter efter.

Han är ganska ny medlem. Det är inte mer än nio månader sedan han blev nykter.

– För att jag ska hålla mig nykter behöver jag ett nyktert sammanhang. En helt ny värld har öppnats för mig genom IOGT-NTO; att jag får ansvaret för att starta den här cirkeln, som är bra för mig och bra för andra. Och så älskar jag IOGT-NTO:s vision om ett nyktert samhälle. Jag är verkligen såld på själva grundidén, säger Matias Wahlström. ☘

◀ Hanne-Marie Angledal Krig är konstnär och visar på sin akrylmålning hur man kan testa sig fram till ett bra resultat.

Vad betyder målandet för dig?

Hanne-Marie Angledal Krig
– Jag hamnar i mig själv, i nuet. Det blir känslomässigt och ett sätt att bearbeta saker.

Jonny Panzare
– Det är rofyllt. Jag vill in i flödet. Resultatet är inte viktigt.

Kajsa Jansson
– Kul att få testa på helt oprentiöst och så blir det mycket prat och fina samtal när man samlas så här.

Anette Sahlin
– Det är mycket som kommer ut när jag målar: ödet, tomheten, mitt mörker. Det är en slags terapi. Min morfar och jag målade alltid tillsammans när jag var liten.

Budgeten krymps med 40 procent nästa år

Föreningsbidragen tas bort, distriktsbidragen minskas, och antalet tjänster halveras.

IOGT-NTO Den ekonomiska prognosen visar att intäkterna för IOGT-NTO blir avsevärt lägre än den rambudget på 117 miljoner kronor som kongressen 2021 beslutade om. Bakgrunden är att Miljonlotteriet, som är IOGT-NTO-rörelsens huvudsakliga intäktskälla, under flera år har haft vikande intäkter.

IOGT-NTO:s förbundsstyrelse har därför fattat beslut om en ny, betydligt lägre rambudget för 2023: Från kongressbudgetens 87 miljoner kronor till 51, 4 miljoner kronor (exklusive bidragen till övriga rörelsen), vilket är en sänkning med 40 procent.

– Vi kommer att klara en lägre intäktsnivå, för det är det ideella engagemanget som är det som egentligen bär IOGT-NTO, kommenterar Lina Boberg, kassör i förbundsstyrelsen.

Enligt tidplanen ska den nya organisationen vara beslutad före sommaren. Kim Reenaas, generalsekreterare:

– Hela organisationen måste anpassa

sig efter nya förutsättningar och omställningen vi går in i ska göras med utgångspunkt i de strategier som beslutats av kongressen.

Ulrica Ambjörn

SÅ PÅVERKAS IOGT-NTO

- ▶ Distriktsbidrag minskas.
- ▶ Föreningsbidrag tas bort.
- ▶ Bidragsdelen till Våra gårdar tas bort.
- ▶ Avsättningar till kursgårds- och samlingslokaln fonden upphör.
- ▶ Bidrag till IOGT-NTO-rörelsen ideell förening, Inrif, minskas.
- ▶ Medlemstidningen Accents budget minskas.
- ▶ Kongresskostnad minskas.
- ▶ Den nya rambudgeten bedöms ha utrymme för 29 tjänster vid förbundskansliet, jämfört med dagens 56 (exklusive Inrif).

Halverad intäkt

Junis Förbundsordförande Mona Örjes säger att Junis räknar med att i år få cirka 13 miljoner kronor i intäkter från Miljonlotteriet, och för budgetåret 2023 8 miljoner kronor. Det kan jämföras med 2020 och 2021, då Junis fick cirka 16 miljoner per år. Junis förbundsstyrelse har inlett en process med målet att anta en reviderad budget i maj.

Ulrica Ambjörn

Gör översyn

UNF Förbundsordförande Filip Nyman säger att Ungdomens nykterhetsförbund, UNF, arbetar med ekonomi på ett lite annorlunda sätt än de andra förbunden i IOGT-NTO-rörelsen. Detta innebär att de vikande intäkterna påverkar UNF först 2024. Dock har man börjat identifiera vilka kostnader som behöver ses över och hur förbundet ska organiseras i framtiden.

Ulrica Ambjörn

Omställning

NSF Generalsekreterare Theres Sysimetsä säger att Nykterhetsrörelsens scoutförbunds, NSF, styrelse arbetar med att ta fram en reviderad budget som man ska ta beslut om i maj. Minskade intäkter kommer att kräva omställning på förbunds nivå, men det kommer sannolikt inte att vara kännbart för medlemmarna då den lokala kårverksamheten inte är direkt beroende av ekonomiskt stöd från förbundet.

Ulrica Ambjörn

Medlemmen Midia Nori

Du har värvat många medlemmar till IOGT-NTO. Hur började det?

– Jag fick gå en värvarutbildning i Kroatien och fick följa med på kongress. Där knöt jag kontakter med många andra, och har jobbat med värvning i Stockholm och andra delar av Sverige sedan dess.

Hur gör man för att lyckas?

– Folk kommer ju fram eftersom vi bjuder på kaffe eller Godtemplardricka. Sedan förklarar jag vad vi kommer från för förening, att vi har många aktiviteter och finns i 17 länder över hela världen. Det brukar göra folk nyfikna. Många säger att jag är duktig på att värva och på att prata med folk, men det var inte lätt i början. Nu har jag alltid värvarblocket med mig.

Vad skulle göra värvningen lättare?

– Det är det här med helnykterheten. Man måste ju skriva under medlemslöftet för att bli medlem. Jag pratar med många som skulle vilja bli medlemmar, men som någon gång om året kanske vill fira något och skåla med sin familj. Då skulle det underlätta om man kunde bli stödmedlem ändå, men i nuläget går det inte. Det är en fråga som ofta dyker upp.

Text: Jens Wingren Foto: Emil Malmberg

Ålder: 52 år. **Bor:** Malmö. **Yrke:** Kock. **Familj:** Man, en dotter och två söner. **Rörelseuppdrag:** Är Junisledare och sitter i valberedningen för Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet, NBV, Skåne. **Planer:** Vill starta en kurdisk IOGT-NTO-förening för kvinnor. ”Jag hoppas aktivera många från NBV:s kvinnogrupp. Men vi har inget namn än.”

”Jag har alltid värvarblocket med mig”

Oklar framtid för Kuggavik

Foto: Jens Wingren

Distriktsårsmötet i Väst motsatte sig försäljning. Men stora ekonomiska problem behöver lösas.

I februari stod det klart att Kuggaviks-gården hade akuta likviditetsproblem. – Vi kom tillbaka till verkligheten efter nyår och fick släppa fem ur personalen det första vi gjorde, säger Carl Wennerstrand, föreståndare på Kuggaviksgården. Coronapandemins sista våg knäckte IOGT-NTO:s vandrarhem i Åsa och de fick vända sig till ägarna, Kuggavik ideell förening där medlemmarna är distrikten Väst och Syd samt Älvsborgskretsen, och

be om ett lån. Ett lån på 800 000 kronor beviljades, med kravet att en försäljning av gården skulle inledas. – När vi tittade på möjligheten att hjälpa verksamheten så såg det ganska utsiktslöst ut att låta Kuggavik leva vidare, säger Marcus Andersson, kassör för IOGT-NTO Väst. Ett besked som väckte stor besvikelse. Carl Wennerstrand började jobba på Kuggavik 2019 och gjorde då en omstruk-

turer av verksamheten. Men sen slog pandemin till och kursgården gick från att vara fullbokad till ett tomt boknings-schema. Gården har dessutom fått ett föreläggande från Räddningstjänsten om att brandskyddet måste förbättras för rummen på husens övervåningar. Kuggavik har även stora skulder till olika delar av rörelsen.

Många medlemmar reagerade med bestörtning när Accent i februari skrev att Kuggavik skulle säljas. En motion som protesterade mot försäljningen lämnades in till Västs distriktsårsmöte den 2 april. – Vi tror på det nya konceptet och skulle vilja ha några år på oss att utveckla det utan pandemi, sa Jan Linde, Kuggaviks styrelse, under årsmötet. Distriktsstyrelsen svarade på motionen att de inte tror att lånet på 800 000 kommer att räcka särskilt långt utifrån de ekonomiska kalkylerna från de senaste åren och föreläggandet från Räddningstjänsten. Den analysen håller inte Kuggaviks styrelse med om.

Debatten under årsmötet blev livlig, men när det stod klart att de flesta av mötesdeltagarna ville att distriktet skulle behålla Kuggavik jämkade sig distriktsstyrelsen med motionärerna. Samtliga formuleringar om försäljning ströks från det förslag som sedan röstades igenom.

I slutändan är det på Kuggavik ideell förenings årsmöte den 24 april som gårdens framtid avgörs. – Övriga medlemmar i Kuggavik har enligt min mening varit tydliga med att de inte är nöjda med situationen, säger Marcus Andersson. Och de ekonomiska problemen återstår. – Det blir upp till Kuggaviks styrelse att för visa en plan för hur de ekonomiska problemen skall lösas, säger Marcus Andersson. Jens Wingren + Läs två längre texter om situationen på [accentmagasin.se/kuggavik](https://www.accentmagasin.se/kuggavik)

Foto: Pressbild

Accentpodden avsnitt 43 – Alkoholsnacket

”Utgå från dig själv. Vad är det du sett som oroar dig?”

Karin Hagman, vd på Systembolagets dotterbolag IQ, intervjuas om vad som kan vara värt att tänka på när man som nykterist ska prata alkohol med ickenykterister. Lyssna på alla avsnitt av Accentpodden på [accentmagasin.se/podcast](https://www.accentmagasin.se/podcast).

SD och KD vill stoppa bidrag till IOGT-NTO

Växjö IOGT-NTO har sedan tidigare gjort ett ställningstagande om att inte samarbeta med Sverigedemokraterna, SD, på grund av partiets värdegrund. I Växjö har en konflikt blossat upp efter att SD nekats hyra lokaler i IOGT-NTO:s hus på Vattentorget. – Det här hände egentligen 2019. Då tog Sverigedemokraterna upp frågan i kommunfullmäktige, som gav

oss rätt, säger Elisabeth Ferner, ordförande för Mötesplats Vattentorget. Nu kräver Sverigedemokraterna att IOGT-NTO:s kommunala stöd dras in om inte föreningen går med på att hyra ut till samtliga politiska partier. SD:s förslag får stöd av Kristdemokraterna, KD. IOGT-NTO i Växjö får årligen 100 000 kronor i kommunalt driftbidrag.

– Vi blir hellre av med vårt driftstöd än hyr ut till Sverigedemokraterna. Jag kan inte se att vi skulle ändra våra rutiner kring uthyrning på grund av detta, säger Elisabeth Ferner. – Vi har ju rätt enligt förbudsordningen att bedriva vår verksamhet som vi vill. Vi kan fatta de regler vi vill ska styra vår verksamhet och våra lokaler. Vi får se vad som hän-

der när frågan kommer upp i kommunfullmäktige, säger Elisabeth Ferner. Jens Wingren

Foto: Privat

Diplom för långt medlemskap

90 år Maj-Britt Franzén, Täby, IOGT-NTO 14 juni.

85 år Rut Andreasson, Hjärteby, IOGT-NTO Nya Stjärnan.

80 år Bengt Isaksson, Vetlanda, IOGT-NTO Fridsam.

75 år Siv Rydén, Vetlanda, IOGT-NTO Fridsam. Gunvor Brolin, Falkenberg, IOGT-NTO Framtiden. Iris Gezelius, Dala-Järna, IOGT-NTO Framtidshopp.

Foto: Istockphoto

Utmärkelser

NBV Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet har som tack för sitt folkbildande arbete för svenskbosnier tilldelats priset Bosniens vänner.

Ring en medlem!

IOGT-NTO Drömme fortsätter ringa medlemmar även efter pandemin.

Medlemskontakt Olle Häggström, aktiv i föreningen i Drömme och ordförande i distrikt Mitt, uppmanar alla föreningar att ringa sina medlemmar.

– Många är rädda för att ringa någon de inte känner, men om man bara ringer dem man redan känner blir man kvar i sin egen bubbla. Det är många medlemmar som ingen har kontakt med, säger han.

IOGT-NTO-föreningen i Drömme har cirka 180 medlemmar. Under vintern och våren har ett 60-tal blivit uppringda.

– Vi avstår från att ringa dem som är mest aktiva, de som besöker våra arrangemang, och de som tydligt tidigare meddelat att deras insats är medlemskapet.

Det har blivit många positiva samtal enligt Olle Häggström.

– En medlem vill till exempel gå en Junisutbildning och starta Junisverksamhet.

Alla är dock inte beredda att lägga ner så mycket tid och engagemang.

– Många medlemmar i min förening har inte IOGT-NTO som sin huvudförening. De kanske har sitt främsta engagemang i en frikyrka eller en pensionärsförening.

Då kan samtalet i stället leda till samverkan.

– Vi har blivit inbjudna att anordna en kafékväll kring alkoholfrågan tillsammans med en frikyrkoförsamling. Och en medlem som visade sig vara aktiv i civilförsvaret har besökt Junis och pratat om krisberedskap.

Han är en varm förespråkare av personliga telefonsamtal.

– Det är ingen som blir irriterad eller arg för att vi ringer. Det blir i stället en bekräftelse på deras medlemskap. Om man lyssnar och frågar så kan man hitta många som kan tänka sig att göra en liten insats. Vi måste prioritera de personliga samtalen och lyssna in vad medlemmarna är beredda att göra.

Eva Ekeröth

Foto: Nathalie C Andersson

Foto: Linda Håkansson

Drogtester ska skydda barn

Junis Lilla hjärtats död skakade Sverige. Nu har regeringen lagt fram förslag på lagförändringar som ska stärka barns skydd. Bland annat att införa möjligheten att drogtesta föräldrar och vårdnadshavare.

– Lex Lilla hjärtat är en tydlig förbättring jämfört med nuläget. Föräldrarätten är oerhört stark idag. Jag hade gärna sett att förslaget hade vågat gå längre med att barnets bästa ska vara helt avgörande vid beslut om att vården ska upphöra säger Mona Örjes, förbundsordförande i Junis.

Ulrica Ambjörn

8 av 10

Så många svenskar säger sig vara intresserade av att engagera sig ideellt.

Källa: Sifundersökning gjord på uppdrag av Volontärbyrån.

Foto: Istockphoto

Visselblåsartjänst igång

IOGT-NTO Visselblåsartjänsten är till för den som upplever sig bli trakasserad, diskriminerad, som misstänker ekonomiska oegentligheter, korruption, jäv, eller säkerhetsrisker i IOGT-NTO. Tjänsten är till för ärenden som inte kan hanteras av förening eller distrikt, eller om anmälaren vill vara anonym. På iogt.se finns mer information om tjänsten, digitalt anmälningsformulär, samt telefonnummer.

Ulrica Ambjörn

Kamratstöd med stort hjärta

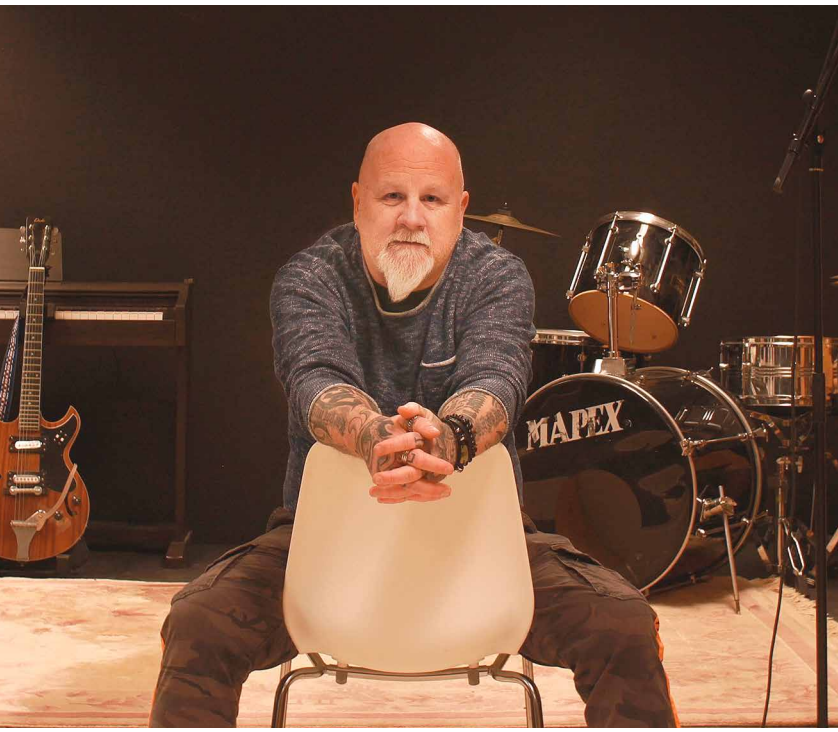

Foto: Ronja Lange

metrar ryms ett välutrustat musikrum med scen, biljard, dart, pingis, tv-rum och ett lekrum. Besökare har till exempel kunnat komma och se TV-sända Svenska cupen och Melodifestivalen, tillsammans med andra. Fika med fikabröd och ”en stor portion medmänsklighet” utlovas av Putte Lindström:

– Här finns allt! Vi har till exempel startat ”Lördagsnykter”, där vi spelade luftgitarr och hade Sober bar. Det var succé så det kommer vi att fortsätta med.

Hur kom namnet Själ & hjärta till?

– Det var Camillas idé. Vi är Winner-bäckfantaster och han har gjort en låt som heter så. Här finns det hjärta för alla, och alla har en själ, även om den kan vara trasig. Alla kan någonting, även om de inte alltid tror det, säger Putte Lindström.

Sofia Modigh, chef för IOGT-NTO:s utvecklingsavdelning, bedömer att merparten av IOGT-NTO:s kamratstöd har klarat sig igenom pandemin.

– Det finns inget rapporteringssystem för kamratstöden, men vi har ringt runt och kollat och det verkar som att de 15–20 mest stabila har verksamhet och har hållit igång på olika sätt under pandemin.

– De har ordnat promenader och andra utomhusaktiviteter, haft digitala möten, delat ut matkassar, organiserat rundringning till varandra via telefon och liknande. Sen finns de kanske 5–10 där vi inte riktigt vet om de finns kvar, tröttnat eller ska starta upp.

Hon känner inte till om det öppnats nya kamratstöd utöver Själ & hjärta.

– Men jag vet att bland annat IOGT-NTO i Karlskrona är på gång med någon form av socialt arbete. De har öppnat kafé i lokalen och det ska vara en mötesplats för alla. När det gäller våra 10–15 sociala företag så verkar de ha klarat pandemin, säger Sofia Modigh.

Ulrica Ambjörn

De flesta av IOGT-NTO:s kamratstöd runtom i landet har överlevt pandemin. Och i Norrköping öppnade nyligen ett nytt.

Patrik Putte Lindström är ordförande i föreningen, och tillsammans med sambon Camilla Gunnarsson, sekreterare, och Torbjörn Blixt, kassör, driver han verksamheten sedan starten den 18 november i fjol.

– Vi riktar oss till arbetslösa, sjuka, ensamstående, pensionärer, unga – här är alla välkomna, vi vill inte placera folk i fack och utestänga någon. Man måste inte vara medlem i IOGT-NTO eller helnykter, men när man är här är det nykterhet och drogfrihet som gäller, säger han.

Putte Lindström pratar om träffpunkter i Norrköping som försvunnit, och att många hellre sitter ensamma hemma än går till en lokal där det serveras alkohol.

– Hos oss kan man bara vara medmänniska och bli sedd. Här får människors livshistorier plats, jag älskar att lyssna. Vi pratar inte droger eller kriminalitet, och det dras inga grova skämt här, säger han.

Och på Lundatorpsvägen i industriområdet Haga finns det inte bara hjärterum, i kamratstödet lokaler på 362 kvadrat-

Foto: iStockphoto

Nyktrare klubbscen

Hur kan vi festa nyktrare, tryggare och mer inkluderande?
”Jag vill att människor ska känna sig uppmuntrade att komma nyktra,” säger klubbarrangören Linda Pistol.

TEXT: Ulrica Ambjörn

”Det behövs många fler klubbar, för olika målgrupper som gillar olika musik.”

Magnus Helldahl

Tillsammans med eventarrangörerna Magnus Helldahl och Julian Jonasson Jertfelt var hon inbjuden av tankesmedjan Nocturum till ett webbinarsamtal på temat nyktert festande, och hur man ska få fler att välja att satsa på nyktra klubbar.

Linda Pistol, som bland annat arrangerar klubben Kvarteret i Slakthusområdet i södra Stockholm, har jobbat med olika klubbar i 18 år.

– På en bra fest ska allt det som gör att det känns speciellt, lite upphöjt och konceptuellt, finnas. Jag vill skapa upplevelser så att människor känner sig uppmuntrade och uppmuntrade att komma nyktra, säger hon.

– Gå ut tidigt med vad man står för och ta bort fokuset på alkohol och fylla. Lägg istället mer vikt på upplevelsen, på mat och snittar, är hennes uppmaning.

Magnus Helldahl, Inside Out Sober Club, driver en nykter klubb i en nedlagd fabrik i Gamlestaden i Göteborg. Han satsar brett.

– Vårt koncept för en nykter livsstil är större än bara den nyktra klubben. Det innehåller flera delar, bland annat opinionsbildning. Jag tänker att vi kan uppdatera omvärlden om hur populär en nykter nattklubb kan vara; det bästa möjliga av vad en klubb kan vara, men utan alkohol, säger han.

Julian Jonasson Jertfelt jobbar med den ideella klubben Lunch Beat i Göteborg, som firade tioårsjubileum i fjol. En gång i månaden bjuder de in till en lunchtimme med musik och dans.

– Vi gör det ganska avskalat, allt fokus är på musiken, dansen och energin, och det enda som finns att dricka är vatten. Finns det något att äta är det bonus, säger han.

– Vi har nog aldrig gått ut med att det

är nyktert, det är bara sunt förnuft. Hos oss blir man berusad av musiken, dansen och energin. En av våra arrangörer har sin bakgrund i nykterhetsrörelsen så det är underförstått att det är alkoholfritt.

Lunch Beat har olika samarbetspartners och dyker upp i olika lokaler runtom i stan.

– Vi försöker vara i finrummen, som bland annat på operan och stadsteatern.

Vilka kommer till era klubbar, och hur vill ni utvecklas?

– Våran crowd är extremt bred och flytande. Även om man känner igen många så sprids eventet hela tiden till nya människor. Frigörande dans är vad som lockar vår publik, säger Julian Jonasson Jertfelt.

– Riktat man sig väldigt hårt mot bara en viss grupp kan ju det bli väldigt exkluderande. Hälsa, yoga, hälsotänk rimmar väldigt bra med Lunch Beat, så det har bara blivit så. Alla är välkomna – oavsett kön, ålder eller annat.

– Vår vision är inte pengar, vi är en ideell kraft. Vi har pratat om att ta konceptet vidare till kvällstid, men då är det lokalfrågan. Om vi är på ett ställe där golvet är klabbigt av gammal öl och baren fylld med sprit så är det en annan energi än vi vill ha.

Magnus Helldahl, Inside Out Sober Club:

– Vi bygger medvetet crowden utifrån nykterheten, vi skriver vår egen story, har vår egen plats på marknaden och är professionella. Vi är normbrytande och då lockar vi normbrytande människor, vi har en stark hbtqi- och yoga-crowd, men också tolvstegare och de som bara älskar att dansa.

– Vi har bra saker i baren som publiken får betala rimligt för. Jag vill uppmäna andra att våga affärsutveckla och ta betalt – och att brinna för samhällsfrå-

gan. Det går att göra både och, säger han.

Linda Pistol, klubben Kvarteret:

– Det är ju superhärligt att gå till en nykter bar och veta att det är lugnt. Utan alkoholförsäljning som kräver utskänkningstillstånd kan man ha sin klubb var som helst – man kan vara var som helst och hitta fantastiska lokaler. Det är ett privilegium att arrangera en nykter klubb.

De tre är eniga om att det finns en marknad för fler typer av nyktra event.

– Vi vill vara inkluderande, men det behövs också många fler klubbar, för olika målgrupper som gillar olika musik. Vi kan aldrig arrangera en klubb som alla vill gå på. Så är det ju också i övriga klubbvärlden, säger Magnus Helldahl.

Linda Pistol:

– Det behövs fler olika genrer, restauranger med helt alkoholfri meny, fler klubbar med olika inriktningar.

– Min förhoppning är att det utvecklas fler samarbeten mellan olika arrangörer. Sluta se på varann som konkurrenter, säger Julian Jonasson Jertfelt.

NYKTER JOBBFEST

► **I höstas** lanserades initiativet Jobbfesten, som vill uppmuntra till att sätta hälsan i fokus, reflektera kring hur arbetsplatser tänker kring alkohol, och ge konkret stöd till hur kickoff, afterworken och julfesten kan organiseras så att det blir festligt för alla.

► **Bakom Jobbfesten** står tankesmedjan Nocturum, Inside Out Sober Club, Movendi International och Add Gender. På sajten jobbfesten.se finns en checklista för hur man kan tänka inför sociala arrangemang, festens oskrivna regler, presentation och kontaktuppgifter till organisationerna ovan om vad de kan hjälpa till med.

Ideellt engagemang bygger demokratin

Historien är slut”, skandrade den amerikanska statsvetaren Francis Fukuyama för trettio år sedan. Muren hade fallit, Kalla kriget tagit slut, väst segrat över öst. I den yra av optimism som uppstod när konflikter upplöstes och diktaturer föll formulerades tanken att nu skulle fred, demokrati och välstånd regera som om det vore en naturlag. Ohotat, för alltid och för evigt.

Riktigt så blev det inte. Krig har åter kommit till Europa. En världsomspännande pandemi har skördat liv, jobb, sammanhang, och två år av våra liv. Klimatkrisen hotar välståndet för alla kommande generationer. Samtidigt ser vi att i land efter land pressas demokratin tillbaka av auktoritära och populistiska krafter.

I denna stormiga värld kan historien knappast anses ha tagit slut. Men där det på sina håll blåser kraftiga stormbyar, är vinden lite lugnare i Sverige. Även Sverige möter stora utmaningar från krafter som utmanar demokratin och vill splittra och söndra, men i förhållande till många andra länder står de svenska demokratiska institutionerna pall. När demokratiforskare försöker förstå varför den svenska demokratin är förhållandevis robust pekar mycket på det omfattande

ideella engagemanget. Att möta andra människor i ögonhöjd med en ambition att tillsammans bygga något bättre skapar tillit. En tillit som är A och O för att en demokrati ska bestå. Något magiskt inträffar nämligen när mänskliga relationer och inte finansiella transaktioner får stå i centrum.

IOGT-NTO är en folkrörelse. Denna rörelse har alltid stått och fallit med de människor vi engagerat. De tusentals som har kommit samman i gemensam tro på demokrati, solidaritet och nykterhet – då och nu. Från 1800-talets kringresande nykterhetsapostlar till 2000-talets kamratstödare och alkoholnormskritiker. Tiderna har förändrats, men motiven är desamma: den mänskliga drivkraften att vilja göra gott. Att tillsammans med andra kämpa för en nyktrare och mer solidarisk värld. I den drivkraften och i de mötena gror demokratin. I denna stormiga tid hämtar jag mod och tillförsikt i vetenskapen om detta. Så länge det finns folk i rörelse finns det kraft att förbättra och forma den historia som inte är slut, utan som skrivs just nu.

Lucas Nilsson

”Så länge det finns folk i rörelse finns det kraft att förbättra och forma den historia som inte är slut, utan som skrivs just nu.”

Lucas väljer

 För alla fantastiska IOGT-NTO-medlemmar och verksamheter som fixar boenden, förnödenheter och stöd åt ukrainska flyktingar.

 För regeringen som inte tillskjuter pengar för förebyggande verksamhet, trots att antalet drogsamordnare har halverats på tio år. Skärpning!

 Ungefär varannan vecka är jag med i podden Supa, knarka, Folkuppfostra och får tillfälle att snacka alkoholnorm och alkoholpolitik.

 FÖLJ LUCAS
Facebook: facebook.com/iogtntoFO/
Instagram: @luc.nil

Socialt forum 2022

Helgen för dig som brinner för IOGT-NTO:s sociala arbete
6-8 maj på Hjälmmargården utanför Vingåker

Upplevelser. Känsla. Gemenskap. Föreläsningar. Kreativitet. God mat. Skratt. Kamratstöd. Häng med nya och gamla vänner. Insikter. Förståelse. Fika. Utmaningar. Idéutbyte. Nätverkande. Pirrigt. Glasskiosk. Spännande seminarier. Knytkonferens. Kurspass.

Läs mer och anmäl dig på
iogt.se/medlemssidor/kurser/socialt-forum

Självklart följer vi rådande restriktioner. Arrangemanget kan ställas in om smittläget förvärras.

Har vi rätt e-postadress till dig?

Att se till att rätt e-postadress finns i registret är ett enkelt sätt att få ut mer av ditt medlemskap. Det mesta kommuniceras via e-post idag och vi vill för allt i världen inte att du ska råka missa något kul!

Scanna koden och kolla direkt

Som medlem i IOGT-NTO kan du själv logga in på ”Mina sidor” på hemsidan iogt.se för att dubbelkolla och uppdatera dina kontaktuppgifter. Supersmidigt! Scanna bara qr-koden här till höger med din mobiltelefon.

Du kan också surfa in på:
iogt.se/medlemssidor/till-mina-sidor/

(Vi tillämpar säker inloggning via BankId, så att ingen obehörig kan komma åt dina uppgifter. Bra va?)

UTBILDNINGAR

Valår sätter tonen för FNV

I höst går Sverige till valurnorna. För IOGT-NTO innebär valåret en möjlighet att koppla samman alkoholfrågor med ett bredare spektrum av politiska frågor, och när är bättre att börja en sådan satsning än under Folknykterhetens vecka (FNV)? Vinkeln under FNV blir i år därför lite annorlunda: istället för att trumma ut ett facit så ställer vi istället våra folkvalda (eller snart valda) politiker och partier mot väggen. Och det gör vi genom att göra det vi är bäst på: mobilisera människor i äkta folkrörelseanda! Ju fler vi är desto starkare blir vår röst, och därför är du och din förening så viktiga.

Läs mer på iogt.se/medlemssidor

Tillsammans lyfter vi upp alkoholpolitiken på agendan!

Magnus Jonsson, vik. drogpolitisk chef, IOGT-NTO

IOGT-NTO samlas i solidaritet

Som medmänniska kan man lätt slängas mellan olika känslor i tider som dessa; från oro och frustration till global gemenskap och engagemangsglöd. Runt om i landet visar IOGT-NTO:s medlemmar varje dag vad det innebär att vara en del av en folkrörelse som vilar på demokratiska och solidariska värderingar. Vi syns i demonstrationer, vi bjuder in till loppisar, vi startar insamlingar av såväl pengar som av kläder, hygienartiklar, leksaker och annat som den som är på flykt kan behöva. Våra lokaler öppnas upp för transitboenden för människor på flykt, och som en samlings-

plats för den som behöver ett nytt sammanhang att känna trygghet i. Tillsammans visar vi att det finns godhet, solidaritet och trygghet i en uppochnervänd värld – och att IOGT-NTO är en självklar del av detta. På IOGT-NTO:s hemsida hittar du en verktygslåda med tips på vad du som medmänniska, medlem i IOGT-NTO-rörelsen eller föreningsaktiv kan göra när du känner att du vill engagera dig. Dela gärna med dig av vad just du och din förening gör i facebook-gruppen IOGT-NTO Medlem. iogt.se/medlemssidor/engagera-dig-for-ukraina/

ANMÄL ER TILL ÅRETS VIKTIGASTE UTSTÄLLNING

”Vi skapar framtiden” är IOGT-NTO-rörelsens förbundsöverskridande konstutställning som på ett kul, kreativt och pedagogiskt sätt belyser kopplingen mellan alkohol och FN:s globala mål för hållbar utveckling. Anmäl din förening senast 1 maj. Läs mer på iogt.se/medlemssidor/kampanjer/vi-skapar-framtiden/ (alt iogt.se/medlemssidor)

GLOBALA MÅLEN för hållbar utveckling

KALENDARIUM

APRIL

30

Årsrapportera!
Sista dag för föreningar och distrikt att skicka in årsrapport till förbundet.

MAJ

23

Folknykterhetens vecka (FNV)
Vecka 21 är Folknykterhetens vecka. Årets FNV kommer vara startskottet för årets stora kampanj som pågår ända fram till valet i höst.

JUNI

1

Järvaveckan
IOGT-NTO deltar i Järvaveckan. Till och med 5 juni.

JULI

1

Medlemsservice stängt
Medlemsservice har stängt under hela juli. Öppnar igen 1 augusti.

AUGUSTI

1

Kampanjmånad!
Vi fortsätter kampanjandet och mobiliserar fram till valet 11 september.

SEPTEMBER

1

Världens barn-insamling
Insamlingen till världens barn pågår under september.

19

Medlemsregisterutbildning

OKTOBER

20

World Alcohol Free Day

NOVEMBER

1

Ljusmanifestation
Till minne av narkotikans offer

5

IOGT-NTO:s födelsedag
(143 år)

17

Frågetävlingen Pumpen
Samla ihop ett lag och planera in en kväll full av utmanande frågor och kluriga klurigheter. Anmälan öppnar 1 juni.

Hela kalendariet finns på:
iogt.se/medlemssidor/overblick-foreningsaret/

HÅLL KONTAKT

Huvudkontor

Besöksadress:
Gammelgårdsvägen 38
Stora Essingen

Postadress:
Box 12825
112 97 Stockholm
Faktureringsadress:
102 24 Stockholm
iogtnto@centsoft.se

Leveransadress:
Gammelgårdsvägen 42
112 64 Stockholm

Telefon: 08-672 60 00
E-post: info@iogt.se
E-post Medlemsservice:
medlemsservice@iogt.se

Har vi rätt e-post-adress till dig?

Nu kan du som har Bank ID själv logga in i vårt medlemsregister och se din medlemsperiod, dina värvningar, uppdatera dina kontaktuppgifter mm. All information finns här: iogt.se/medlemssidor/till-mina-sidor

Följ oss i sociala medier

facebook.com/iogtnto
Instagram: @iogtnto

HAR DU BETALAT DIN MEDLEMSAVGIFT?

Annars kan du enkelt betala den genom att swisha 150 kr (50 kr om du blivit medlem under 2022) till 123 671 3135. Kom ihåg att skriva ditt namn och personnummer i meddelanderutan.

Om du vill betala på något annat sätt än med swish kan du läsa mer på iogt.se/medlemssidor/hur-mycket-kostar-ett-medlemskap

Hur kan jag som medmänniska bidra?

- **Stötta den som känner oro**

Många känner oro för det som händer i världen. Nåt av det viktigaste du kan göra är att finnas där för dina medmänniskor, oavsett om det är någon du känt hela livet eller någon som nyss kommit hit som flykting.

- **Var uppmärksam på desinformation**

Ett i dagsläget väldigt viktigt sätt att engagera sig i ett övergripande freds- och demokratiarbete är att lära sig själv och andra mer om hur man hanterar information och desinformation.

- **Skänk pengar**

Att skänka pengar till en etablerad organisation som arbetar på plats i drabbade områden, eller med hjälp till personer på flykt är (för den som har möjlighet) ett enkelt och mycket viktigt sätt att bidra.

Vad kan vi som förening göra?

- **Ta kontakt med kommunen**

Genom att ställa frågor till de som samordnar kommunens flyktingmottagande får ni en bild av vilka behov som finns i ert närområde, och vilken roll just ni kan ta.

- **Bjud in till verksamhet!**

Fortsätt med den verksamhet ni brukar ha - eller ta tillfället att start upp något nytt. Att vara del av ett sammanhang och en gemenskap kan vara en stor hjälp, både för den som är på flykt och för den som känner oro.

- **Visa upp er och sprid engagemanget vidare**

Tillsammans är vi många och tillsammans är vi starka. Dela med er i till exempel Facebook-gruppen IOGT-NTO Medlem, och låt andra inspireras av vad ni gör.

